

Załącznik do Uchwały Rady Miejskiej w Świeciu nr
z dnia 2015 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY ŚWIECIE
NA LATA
2016-2026**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu
2015 rok

S P I S T R E Ś C I

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	12
1. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	12
1.2. PODSTAWY PRAWNE	14
1.3. PODSTAWY PROGRAMOWE	17
1.3.1. UNIJNE DOKUMENTY STRATEGICZNE	17
1.3.2. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE	20
1.3.3. SAMORZĄDOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE	23
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	28
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY ŚWIECIE	29
2.2. DEMOGRAFIA	31
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	33
2.4. KWESTIA DZIECKA	44
2.4.1 OPIEKA NAD DZIECKIEM Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	45
2.4.2 ZASOBY I OFERTA SZKOLNA	49
2.4.3 PROBLEMY UCZNIÓW I DZIECI W PYTANIACH OTWARTYCH.....	50
2.4.4 DZIAŁANIA PROGILAKTYCZNE I NAPRAWCZE ORAZ BADANIA KONIECZNE DO PODJĘCIA	51
2.4.5 POTRZEBY DZIECI I MŁODZIEŻY	51
2.4.6 MOŻLIWOŚĆ PRZYCZYNIENIA SIĘ PRZEZ PLACÓWKI DO POPRAWY SYTUACJI DZIECKA	52
2.4.7 SYTUACJA DZIECKA Z PERSPEKTYWY PORADNI PSYCHOLOGICZNO – PEDAGOGICZNEJ ORAZ KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ.....	52
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	54
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ I PRZEMOC W RODZINIE	59
2.7. STAROŚĆ I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	64
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	66
2.9. LOKALNE PROBLEMY Z PERSPEKTYWY LIDERÓW.....	68
3. CZĘŚĆ ANALIZY STRATEGICZNEJ.....	76
3.1. OCENA WDROŻENIA OSTATNIEJ STRATEGII	77
3.1.1 OCENA TRAFNOŚCI	81
3.1.2 OCENA EFEKTYWNOŚCI.....	81
3.1.3 OCENA UŻYTECZNOŚCI	81
3.1.4 OCENA TRWAŁOŚCI.....	81
3.1.5 ZADANIA, KTÓRE POWINNY BYĆ KONTYNUOWANE	82

3.2. ANALIZA SWOT	83
3.3. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE REALIZACJĘ STRATEGII	89
3.3.1 INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE I PLACÓWKI	89
3.3.2 ORGANIZACJE SAMORZĄDOWE	92
3.4. PODSUMOWANIE DIAGNOZY I PROGNOZA ZMIAN SPOŁECZNYCH	93
4. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA	99
4.1. MISJA I WIZJA	100
4.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	101
4.3. MONITORING I SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII	115
4.3.1. MONITORING	115
4.3.2. TRYB MONITOROWANIA STRATEGII	115
4.3.3. CECHY PROJEKTÓW I PROGRAMÓW	122
5. UWAGI KOŃCOWE	124

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego, w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję, wizję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców – w szczególności tych, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym – i doprowadzić do integracji społecznej. Strategia definiuje istniejące problemy, wyznacza najważniejsze priorytety i wskazuje na metody ich rozwiązywania.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła oraz wszyscy zainteresowani mieszkańcy. W prace mieszkańcy byli włączeni zarówno na etapie diagnozowania problemów społecznych, poprzez badania ankietowe, jak i po przygotowaniu wstępnego projektu dokumentu w trakcie konsultacji nad jego zapisami. Ostateczny kształt dokumentu nadał kierownik OPS w Świeciu wraz z Zespołem Doradczym – Metodycznym przy Ośrodku Pomocy Społecznej. Korzystano również ze wsparcia eksperta zewnętrznego.

Dokument ma charakter kilkuletni i jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych, przygotowanych na poziomie

europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwi ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz granty.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Niniejszy dokument składa się z czterech zasadniczych części, tj.:

- **części wprowadzającej**, która zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu;
- **części diagnostycznej** zawierającej informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Świecie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców, a także analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy);
- **części analizy strategicznej** zawierającej ocenę wdrożenia poprzedniego dokumentu strategicznego, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), prognozę problemów społecznych na najbliższy okres programowania;
- **części projekcyjnej**, która zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formach misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające, źródła finansowania i czas wyznaczonych w dokumencie działań. Zaprezentowane są również informacje na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

Niniejsza strategia rozwiązywania problemów społecznych spełnia następujące standardy:

- planowania strategicznego dokonano w oparciu o obiektywną ocenę społecznego i ekonomicznego charakteru społeczności lokalnej i jej miejsca na mapie regionu;
- powstała w oparciu o diagnozę środowiska lokalnego, w szczególności problemów społecznych i potrzeb mieszkańców gminy Świecie;
- odpowiada na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców środowiska lokalnego;
- określone problemy i potrzeby przekładają się na cele strategiczne, cele operacyjne oraz działania;
- uwzględnia się lokalne zasoby i możliwości rozwiązywania problemów;
- dąży do integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- stanowi lokalny środowiskowy system wsparcia społeczności lokalnej o charakterze skoordynowanych i interdyscyplinarnych działań aktywizujących środowisko lokalne na rzecz rozwiązywania problemów społecznych;
- zakłada koordynację różnych służb i partnerów społecznych oraz usług socjalnych, a także poprawę ich efektywności;
- zakłada współpracę, partnerstwo, współdziałanie, wspólną pracę różnych służb i specjalistów w celu osiągnięcia trwałych rezultatów;
- ma kompleksowy charakter rozwiązań uwzględniający pełen wachlarz działań pomocowych na rzecz osób/rodzin potrzebujących, od profilaktyki poczynając na resocjalizacji kończąc;
- opiera się na stałej zawodowej kadrze, uwzględniając współpracę z wolontariuszami oraz lokalnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi;
- zakłada systematyczny monitoring i ocenę efektywności podejmowanych działań;
- jest dokumentem otwartym, podlegającym aktualizacji jej celów i zadań;
- uwzględnia aktywną politykę społeczną – europejski model społeczny;
- jest zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju;

- jest zharmonizowana z europejskimi, krajowymi, wojewódzkimi i lokalnymi dokumentami strategicznymi oraz z innymi strategicznymi dokumentami na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim;
- strategia jest dokumentem nadrzędnym w stosunku do wdrażanych już programów z zakresu zagadnień problematyki społecznej.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Świecie na lata 2016-2026 nastąpiło z uwzględnieniem zapisów dokumentu wcześniejszej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Świecie na lata 2005 - 2015, przyjętej Uchwałą Nr 313/05 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 13.10.2005 roku. Nowe opracowanie powstało w okresie od marca 2015 roku do grudnia 2015 roku. Strategia została opracowana przez kierownika OPS w Świeciu przy wsparciu Zespołu Doradczco Metodycznego oraz firmy: Ośrodek Monitorowania Jakości Polityki Społecznej - Ryszard Majer, 42-202 Częstochowa, Al. NMP 14.

Pomioty współpracujące to:

- Urząd Miejski w Świeciu;
- Rada Miejska w Świeciu;
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świeciu;
- Ośrodek Oświaty i Wychowania w Świeciu;
- Komenda Powiatowej Policji w Świeciu;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu;
- Powiatowy Urząd Pracy w Świeciu;
- Prokuratura Rejonowa w Świeciu;
- Zespół Kurateli Sądowej w Świeciu;
- Miejska Biblioteka Publiczna w Świeciu;
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Świeciu;
- Schronisko dla Bezdomnych w Świeciu;
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Świeciu;
- Punkt Usług Opiekuńczych w Świeciu;

- Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych w Świeciu;
- NZOZ „Florencja II” w Świeciu;
- Miejsko – Gminna Przychodnia w Świeciu;
- Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Świeciu;
- Przychodnia „WAMAP” w Świeciu;
- Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Świeciu;
- NZOZ „Nowy Szpital” w Świeciu;
- Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego a’Paulo w Świeciu;
- Świetlica Profilaktyczno - Wychowawcza „Gniazdo” w Świeciu;
- Ośrodek Integracji i Rehabilitacji w Świeciu;
- Parafia NPNMP w Świeciu;
- Parafia św. Józefa w Świeciu;
- Parafia Św. Barbary w Sartowicach;
- Parafia Matki Bożej Częstochowskiej i św. Stanisława Biskupa w Świeciu;
- Parafia Chrystusa Króla w Świeciu;
- Parafia św. Andrzeja Boboli w Świeciu;
- Sołectwo Sartowice;
- Sołectwo Kosowo;
- Sołectwo Polski Konopat;
- Sołectwo Kozłowo;
- Sołectwo Dworzysko;
- Sołectwo Głogówko Królewskie;
- Sołectwo Sulnówko;
- Sołectwo Sulnowo;
- Sołectwo Wiąg;
- Sołectwo Czaple;
- Sołectwo Topolek;
- Sołectwo Gruczno;
- Sołectwo Chrystkowo;

- Stowarzyszenie Osób Bezrobotnych w Świeciu;
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Świeciu;
- Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gospodarczego Ziemi Świeckiej „Inkubator Przedsiębiorczości” w Świeciu;
- Stowarzyszenie „Niebieski Klucz” w Świeciu;
- Towarzystwo Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Świeciu;
- Stowarzyszenie Rodzin Chorych Dzieci i Dorosłych na Schorzenia Centralnego Układu Nerwowego w Świeciu;
- Klub Seniora „WRZOS ” w Świeciu;
- Klub Seniora „Kociewiaczy ” w Świeciu;
- Klub Seniora „ Stokrotka ” w Świeciu;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Świeciu;
- Towarzystwo Przyjaciół Dolnej Wisły w Grucznie;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Świeciu;
- Polski Czerwony Krzyż w Świeciu;
- Fundacja na rzecz kształcenia i wychowania „Progress” w Świeciu;
- Stowarzyszenie Kobiet „Amazonki” Ziemi Świeckiej w Świeciu;
- Stowarzyszenie Diabetyków Zarządu Miejsko – Powiatowego w Świeciu;
- Polski Związek Niewidomych w Świeciu;
- Związek Represjonowanych Żołnierzy i Górników w Świeciu;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Świeciu;
- Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu w Świeciu;
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Świeciu;
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Świeciu;
- Szkoła Podstawowa nr 7 w Świeciu;
- Szkoła Podstawowa nr 8 w Świeciu;
- Szkoła Podstawowa w Czaplach;
- Szkoła Podstawowa w Wiągu;
- Szkoła Podstawowa w Grucznie;
- Szkoła Podstawowa w Terespolu;

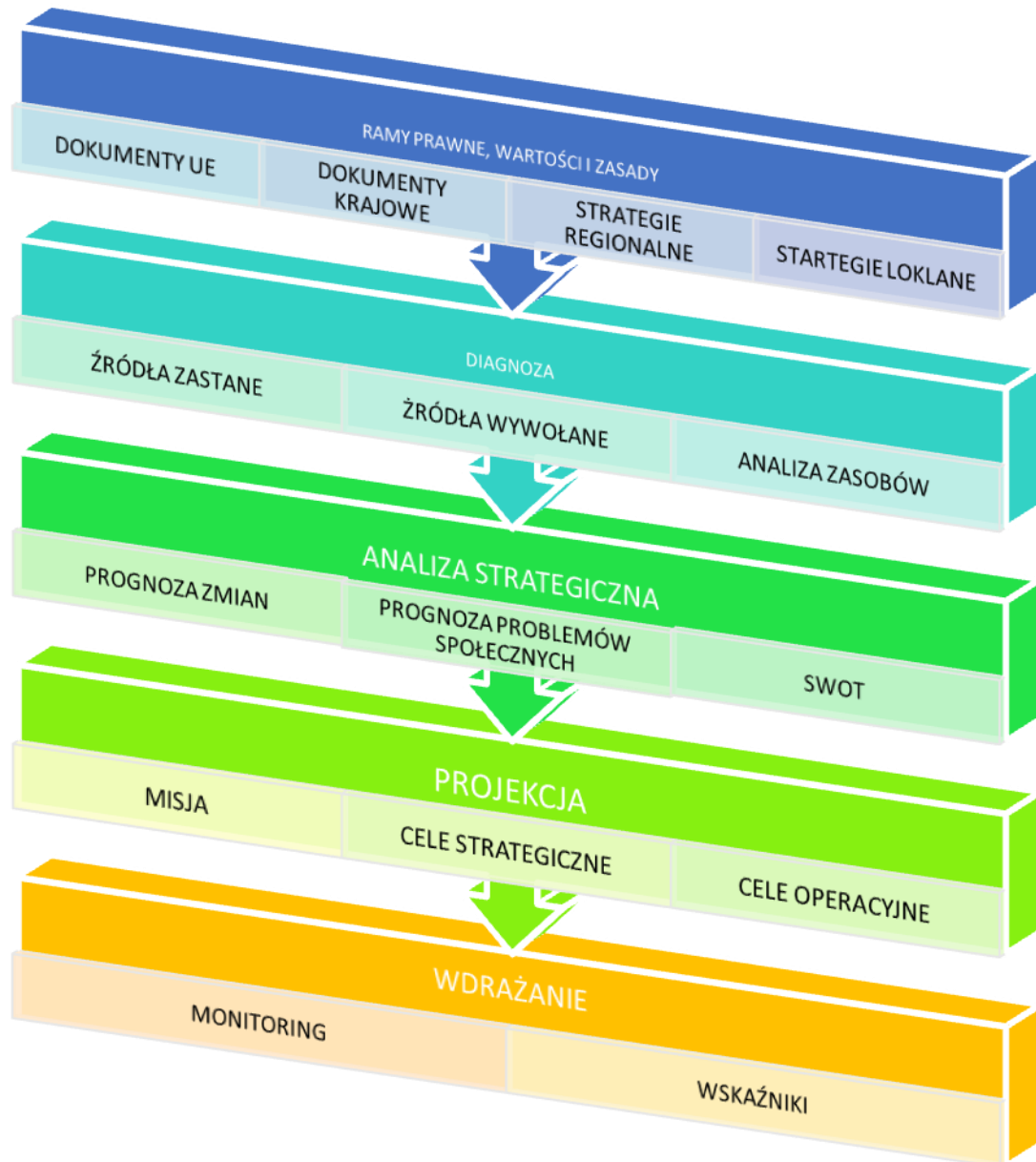

- Gimnazjum nr 1 w Świeciu;
- Gimnazjum nr 2 w Świeciu;
- Gimnazjum nr 3 w Świeciu;
- Gimnazjum nr 4 w Grucznie;
- Zespół Szkół Specjalnych nr 1 w Świeciu;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Świeciu;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Policealnych w Świeciu;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Świeciu;
- Katolickie Liceum Ogólnokształcące w Świeciu;
- Zespół Szkół Menedżerskich w Świeciu.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

STRUKTURA STRATEGII

Źródło: Opracowanie własne OPS w Świeciu 2015 rok

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

Dokument wpływający na rzeczywistość społeczną winien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą. Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

- zasada samopomocy;
- zasada przezorności;
- zasada solidarności społecznej;
- zasada pomocniczości;
- zasada partycypacji;
- zasada samorządności;
- zasada dobra wspólnego;
- zasada wielosektorowości.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego

opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.2. PODSTAWY PRAWNE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 16 b ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, które w ramach zadań własnych gminy przewidują „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ustawodawca wskazał również minimalny zakres dokumentu, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej;
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- określenie celów strategicznych projektowanych zmian oraz kierunków niezbędnych działań, a także sposobu realizacji strategii, jej ram finansowych, wreszcie wskaźników realizacji działań.

Na treść i realizację strategii mają również wpływ inne akty prawne m.in.:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 163 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 1515 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. 2011 r., Nr 127, poz. 721 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. 2011 r., Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 1286 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. 2012 r., poz. 124 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 1390);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 332 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 581 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 149 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. 2011 r., Nr 43, poz. 225 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. z 2006 r., Nr 94, poz. 651 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 1118 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 513 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 114 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 859 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 583 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 121 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (tj. Dz. U. 1997 Nr 88 poz. 553 z późn. zm.)

- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 748 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. 2013 r., poz. 966 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 150 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 382 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. 2004 r., Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.);

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego oraz aktów prawa miejscowego, takich jak:

- Uchwała nr 361/06 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 27 kwietnia 2006 roku w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodzin Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym ;
- Uchwała nr 262/09 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 24 września 2009 roku w sprawie ustalenia w zakresie zadań własnych szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za świadczenia w formie pobytu w ośrodkach wsparcia prowadzonych przez gminę Świecie (dot. funkcjonowania Schroniska dla Bezdomnych w Świeciu oraz Domu Dziennego Pobytu dla Osób Starszych w Świeciu);
- Uchwała nr 359/10 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 4 listopada 2010 roku w sprawie utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Świeciu;
- Uchwała nr 58/15 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 30 kwietnia 2015 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2019;

- Uchwała nr 289/14 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 30 stycznia 2014 roku w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020;
- Uchwała nr 361/06 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 27 kwietnia 2006r roku w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodzin Zagrożonych wykluczeniem Społecznym;
- Uchwała nr 335/10 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 26 sierpnia 2010 roku w sprawie przyjęcia regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie gminy Świecie.

1.3. PODSTAWY PROGRAMOWE

Strategia jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i gminnym.

1.3.1. UNIJNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Unijne dokumenty strategiczne tworzą ogólne ramy do implementacji polityki społecznej.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Strategia Europa 2020 stanowi strategię wzrostu Unii Europejskiej w kolejnych latach. Zakłada ona potrzebę stworzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki, która sprzyja włączeniu społecznemu. W perspektywie roku 2020 wyznaczonych

zostało 5 celów obejmujących m.in. :

- zatrudnienie (75% osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę);
- edukację (odsetek młodych ludzi przedwcześnie porzucających naukę nie powinien przekraczać 10%, a co najmniej 40% osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe);
- ubóstwo i wykluczenie społeczne (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln).

Należy przyjąć, że realizacja celów Strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Komunikat Komisji Europejskiej „Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej”.

Komunikat wydany został w dniu 25 października 2011 r. Komisja Europejska zwraca uwagę na znaczącą rolę, jaką ekonomia społeczna odgrywa w strategii „Europa 2020” w aspekcie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W gospodarce społecznej w UE zatrudnionych jest ok. 11 mln osób, co stanowi 6% całkowitego zatrudnienia. Komisja Europejska zaproponowała w Komunikacie szereg rozwiązań zmierzających do wzmocnienia roli ekonomii społecznej.

Działaniami tymi są:

- 1) poprawa dostępu do finansowania realizowana przez:
 - uznanie przedsiębiorstw społecznych za priorytet inwestycyjny Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (dalej EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (dalej EFS);
 - utworzenie ram dla etycznych funduszy inwestycyjnych;
 - łatwiejszy dostęp do mikrokredytów;
- 2) poprawa promocji ekonomii społecznej za pomocą:
 - zwiększenia rozpoznawalności ekonomii społecznej;
 - utworzenia publicznej bazy danych oznakowań i certyfikatów oraz platformy wymiany danych i informacji;

- zestawienia dobrych praktyk;
- 3) poprawa otoczenia prawnego zakładająca m.in.:
 - silniejsze wykorzystanie elementu jakości w procedurze zamówień publicznych;
 - uproszczenie stosowania zasad pomocy publicznej w przypadku usług społecznych i lokalnych;
 - zwiększenie znaczenia kryteriów i warunków pracy w zamówieniach publicznych.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie, w szczególności w zakresie poprawy promocji ekonomii społecznej.

Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie polityki UE i wolontariatu: uznanie i propagowanie wolontariatu transgranicznego w UE.

Komunikat został wydany w dniu 20 września 2011 r. Komisja podkreśla znaczenie wolontariatu dla tworzenia i rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego. Uznaje go za jeden z kluczowych czynników integracji i wzrostu zatrudnienia oraz element poprawy spójności społecznej. Zaznacza, że wolontariusze uczestniczą w kształtowaniu społeczeństwa europejskiego, a część z nich aktywnie współtworzy Europę obywatelską. Ponadto wolontariat przyczynia się do realizacji strategii „Europa 2020” (w szczególności do osiągnięcia do roku 2020 docelowej stopy zatrudnienia w UE wynoszącej 75%). Dzieje się tak, gdyż wolontariat umożliwia zdobywanie i podnoszenie kompetencji oraz przystosowywanie się do zmian na rynku pracy.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie w szczególności w zakresie promowania i rozwoju wolontariatu.

1.3.2. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Krajowe dokumenty strategiczne tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020.

Dokument obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Przyjmuje się, że proces wdrożenia strategii będzie obejmował takie działania jak:

- projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej;
- upowszechnienie i wdrażanie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli;
- stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych (zarządy, pracownicy) w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami;
- różnorodne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym;
- rozwijanie i promocja tak indywidualnej filantropii i wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu;
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy;
- stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego;
- ułatwienie działalności organizacji obywatelskich;
- wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.

W Strategii Rozwoju Kraju 2020 w jednym z trzech obszarów strategicznych, odnoszącym się do spójności społecznej i terytorialnej, wskazano priorytetowe kierunki interwencji publicznej:

III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- zmiany w systemie świadczeń społecznych (stymulowanie aktywności, zintegrowane bazy danych różnych służb itp.) – lepsze dopasowanie wsparcia;
- programy integracji społecznej nastawione na likwidowanie deficytów jednostek oraz wspieranie ich potencjałów;
- zwiększony dostęp do rehabilitacyjnych;
- kampanie społeczne przygotowujące środowiska lokalne, pracodawców, urzędników na aktywne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie;
- program e-integracji (działania edukacyjne i zapewnienie odpowiednich treści i usług) nakierowany na grupy zagrożone wykluczeniem cyfrowym;
- ekonomię społeczną;
- tworzenie warunków do rozwoju oraz promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów;
- zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości edukacji na jej wszystkich etapach oraz do kultury (w tym upowszechnienie uczenia się przez całe życie, e-edukacja, edukacja kulturalna);

- wsparcie dla zwiększenia dostępności i poprawy jakości elastycznych form opieki nad dziećmi ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich i małych miast;
- zwiększenie dostępności komunikacyjnej, ułatwiającej dostęp do usług oraz rynków pracy.

III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych:

- zmiany w systemie świadczeń społecznych – lepsze dopasowanie wsparcia;
- zwiększenie dostępności różnych form pomocy dla uczniów (obiady, podręczniki itp.);
- zwiększenie dostępności i poprawa jakości elastycznych form opieki nad dziećmi ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich i małych miast;
- inwestycje infrastrukturalne pozwalające niepełnosprawnym na obecność w przestrzeni publicznej;
- nowe programy szkolne włączające osoby niepełnosprawne;
- stworzenie efektywnego systemu wynajmu mieszkań, rozwój budownictwa socjalnego, racjonalizacja zasad gospodarowania publicznym zasobem mieszkaniowym oraz zasobami towarzystw budownictwa społecznego itp.;
- pierwszy etap tworzenia nowego systemu opieki nad osobami niesamodzielnymi i w podeszłym wieku – uszczelnienie i poprawa efektywności systemu;
- tworzenie warunków dla rozwoju oraz promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów – wdrażanie modelu „srebrnej gospodarki”.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.

W dokumencie wobec zidentyfikowania w diagnozie podstawowych problemów związanych z ubóstwem oraz zapisów Strategii Rozwoju Kraju wskazano

zadania, które winny być priorytetowe dla polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, tj.:

- rozwiązania polityki zatrudnienia i wsparcia osób bez pracy, dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (transfer dochodów, aktywna integracja);
- rozwiązania polityki rodzinnej, które z jednej strony wzmocniają ubóstwo w rodzinach wielodzietnych, a z drugiej utrudniają podjęcie decyzji o założeniu rodziny i posiadaniu dzieci (usługi społeczne użyteczności publicznej, polityka mieszkaniowa);
- wyzwania demograficzne i zdrowotne społeczeństwa związane z solidarnością pokoleń (usługi na rzecz dzieci, usługi wobec osób starszych, polityka senioralna).

Na podstawie wskazanych obszarów w dokumencie wyznaczono cel główny, tj. zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej oraz cele operacyjne:

- cel operacyjny 1: usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży;
- cel operacyjny 2: gwarancje dla przyszłości młodzieży;
- cel operacyjny 3: aktywna osoba i zintegrowana rodzina – odpowiedzialne lokalne środowisko;
- cel operacyjny 4: zapobieganie niepewności mieszkaniowej;
- cel operacyjny 5: seniorzy bezpieczni, aktywni, potrzebni.

Cele te przekładają się na priorytety i obszary poszczególnych działań.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

1.3.3. Samorządowe dokumenty strategiczne

Samorządowe dokumenty strategiczne tworzą warunki do podejmowania działań opartych m.in. o środki finansowe szczebla regionalnego

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020.

W kluczowym dokumencie kształtującym politykę społeczną na poziomie województwa wskazano trzy obszary wymagające zmiany społecznej:

Wysoki stopień bezrobocia i słabo rozwinięta przedsiębiorczość

Jednym z podstawowych problemów występujących w województwie jest wysoki stopień bezrobocia. Od początku funkcjonowania województwa odnotowuje się bezrobocie utrzymujące się na wysokim poziomie, co w sferze społecznej skutkuje przede wszystkim rosnącą skalą ubóstwa. Problem trwale wysokiego bezrobocia dotyczy niemal wszystkich powiatów położonych poza ściśle centralną częścią województwa. Szczególnie trudna sytuacja występuje pod tym względem na obszarach wiejskich, gdzie zasadniczej poprawy wymagają warunki życia ludności wiejskiej przede wszystkim w związku z wysokim poziomem bezrobocia. Walka z bezrobociem stanowi niezbędny warunek zmniejszenia sfery ubóstwa, a co za tym idzie, ograniczania liczby mieszkańców województwa zmuszonych do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Warto bowiem podkreślić, iż wśród klientów pomocy społecznej bezrobocie jest od lat jednym z dominujących powodów przyznawania pomocy.

Zarówno w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa, jak i w Strategii Polityki Społecznej zasygnalizowano również problem słabo rozwiniętej przedsiębiorczości (pod względem wskaźnika przedsiębiorczości kujawsko-pomorskie lokuje się w ostatnich latach na 10-11 miejscu wśród 16 województw, a województwo cechuje znaczny udział mikroprzedsiębiorstw – ponad 95% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej). Wskazuje się, że jedną z pochodnych rozwoju gospodarczego będzie z pewnością poprawa sytuacji materialnej ludności województwa (kujawsko-pomorskie w latach 2006-2014 odnotowało drugi najwyższy wskaźnik korzystających z pomocy społecznej).

Niski poziom kapitału społecznego

Kolejnym problemem jest jeden z najniższych w kraju i obiektywnie bardzo niski poziom kapitału ludzkiego i społecznego. Na podstawie danych z „Diagnozy Społecznej 2014” wskazano, że kujawsko-pomorskie pod względem oceny poziomu kapitału społecznego znalazło się na 12 miejscu w kraju. Na taką ocenę sytuacji składają się również niski wskaźnik wrażliwości na dobro wspólne czy poziom aktywności społecznej w formie liczby zarejestrowanych organizacji społecznych w odniesieniu do liczby mieszkańców województwa. Kondycję organizacji pozarządowych można oceniać na podstawie liczby osób w nich zatrudnionych oraz wysokości rocznych przychodów. Również pod tym względem województwo kujawsko-pomorskie wypada gorzej na tle innych województw (m.in. ponad 17% spośród organizacji, które wykazują jakiegokolwiek dochody, stanowią organizacje o przychodach do 5 tys. zł rocznie). Kolejnym aspektem pozwalającym na pomiar rozwoju społecznego jest uczestnictwo w wyborach. Pod tym względem zwłaszcza część wschodnia regionu odstaje znacznie od przeciętnej krajowej.

Niekorzystne zmiany demograficzne

Problemy osób starszych, jak i niepełnosprawnych znajdują swoje odzwierciedlenie w zapisach Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020. Biorąc pod uwagę fakt starzenia się ludności zamieszkującej województwo kujawsko-pomorskie, bardzo istotne staje się planowanie i realizacja działań na rzecz jak najbardziej skutecznej polityki prorodzinnej oraz wyrównywania szans edukacyjno-rozwojowych najmłodszych mieszkańców województwa. W związku z powyższym tak istotny jest problem związany z niskim odsetkiem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (zasygnalizowany w obu dokumentach). Niekorzystna sytuacja występuje bowiem zarówno w miastach (odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na poziomie jedynie 82%, co lokuje województwo kujawsko-pomorskie na 14 miejscu), jak i na wsiach (48%, 13 miejsce wśród 16 województw).

W dokumencie wskazano trzy cele strategiczne:

- wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu;
- wzrost poziomu jakości życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych;
- wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym.

Cele te będą realizowane w pięciu obszarach priorytetowych:

- zwiększanie obszarów włączenia społecznego;
- ograniczanie skali występowania i skutków negatywnych zjawisk życia społecznego;
- wzmacnianie kapitału społecznego mieszkańców regionu;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom przemian demograficznych;
- rozwój i wzmacnianie współpracy podmiotów mających wpływ na regionalną politykę społeczną.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2015.

Cele strategii polityki społecznej Powiatu Świeckiego zmierzające do stworzenia warunków do integracji społecznej osobom z grup zagrożonych wykluczeniem powstały w oparciu o identyfikację problemów społecznych, przewidywaną wizję rozwoju, analizy Narodowego Planu Rozwoju, Strategii Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich, Strategii Polityki Społecznej na lata 2007-2014 przyjętej przez Radę Ministrów 13 września br. (projekt), Narodowej Strategii Integracji Społecznej, Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Programu Strategicznego dla pomocy społecznej „Stymulowanie rozwoju pomocy społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim, perspektywa środowiskowa i instytucjonalna” i Społecznego Planu Kierunków Rozwoju Powiatu Świeckiego.

Głównym celem na lata 2007-2015 było doskonalenie systemu pomocy społecznej w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej

powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról. Cel był realizowany przez trzy cele strategiczne:

- wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych poprzez:
 - zwiększenie dostępu do edukacji, pracy, usług i świadczeń;
 - rozbudzenie społecznej świadomości, wspieranie i kreowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności;
 - rehabilitacja osób niepełnosprawnych i zapobieganie pogłębiania się niepełnosprawności;
 - wyrównywanie poziomu usług socjalnych, medycznych i innych form wsparcia;
- wsparcie rodzin/opieka nad dzieckiem i rodziną;
- współdziałanie z różnymi podmiotami działającymi w sferze pomocy społecznej.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY ŚWIECIE

Świecie to dynamicznie rozwijająca się gmina, położona na Pojezierzu Pomorskim u ujścia rzeki Wdy do Wisły w województwie kujawsko-pomorskim. Miasto jest stolicą powiatu świeckiego, stanowiąc ważny węzeł komunikacyjny. Zbiegają się tu drogi krajowe nr 1 i 5, łączące południe Polski z aglomeracją trójmiejską (Gdańsk, Gdynia, Sopot). W odległości 12 km od granic miasta przebiega autostrada A1. Gmina należy do ważniejszych ośrodków gospodarczych południowego Pomorza, na co wpływa usytuowanie na terenie miasta jednego z największych w kraju przedsiębiorstw przemysłu papierniczego - Mondi Świecie S.A. wraz z licznymi współpracującymi firmami. Miasto ma dobrze rozwiniętą infrastrukturę oraz zaplecze rekreacyjne i sportowe, ze stadionem i halą widowiskowo - sportową na 1350 miejsc. Dzięki gęstej sieci szlaków turystycznych region jest jednym z ciekawszych zakątków województwa kujawsko-pomorskiego. Gmina Świecie to także miejsce do odpoczynku - 3 km od miasta leży jezioro „Deczno” z ośrodkiem wypoczynkowym oraz rozbudowanym zapleczem rekreacyjnym.

Rysunek 2.1.1 Gmina Świecie na tle powiatu świeckiego

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Świecie to jedno z najstarszych miast pomorskich, znane z zachowanych zabytków (m.in. średniowieczny zamek i fara) oraz z cyklicznych imprez kulturalnych. Do najważniejszych należą m.in. Międzynarodowy Festiwal Orkiestr Dętych i Maraton Piosenki Osobistej „Nocne śpiewanie”.

Tabela 2.1. Wybrane dane statystyczne dot. gminy Świecie w latach 2010-2014

Wybrane dane statystyczne	2010	2012	2014	Powiat świecki
Ludność	34316	34333	34324	99839
Ludność na 1 km ²	196	196	196	68
Kobiety na 100 mężczyzn	107	108	108	103
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	52,3	54,2	55,3	55,4
Dochody ogółem budżetu Gminy na 1 mieszkańca w zł	3070	3343	3292	3156
Wydatki ogółem budżetu Gminy na 1 mieszkańca w zł	3292	3204	3249	3134
Turystyczne obiekty noclegowe	1	2	2	18
Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6	6	5	4
Lesistość w %	22,1	22,1	22,0	35,5
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	32	16	25	21
Pracujący ⁰ na 1000 ludności	286	276	268	187
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	10,0	9,0	8,6	9,9
Ludność – w % ogółu ludności – korzystająca z instalacji:				
wodociągowej	95,6	95,6	95,6	88,6
kanalizacyjnej	84,0	84,4	84,4	59,8
gazowej	58,1	59,5	59,7	25,7
Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	1398	1424	1427	1153

w wieku produkcyjnym

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Mieszkańcy gminy w aż ponad 95,6% korzystają z sieci wodociągowej, 84,4% z sieci kanalizacyjnej oraz ok. 59,7% z sieci gazowej.

2.2. DEMOGRAFIA

Przyrost naturalny decyduje o strukturze demograficznej każdego kraju. Jest to różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. Wartość dodatnia oznacza liczbę urodzeń przewyższającą liczbę zgonów, ujemna – odwrotnie. Dynamikę przyrostu naturalnego kształtuje zarówno stopa urodzeń, jak i stopa zgonów.

Ważną przesłanką w rozważaniach nad stanem populacji danego regionu jest obciążenie ekonomiczne. Powiększanie się udziału ludności starej, w większości już nieaktywnej zawodowo, zwiększa stopień obciążenia ekonomicznego ludnością w wieku poprodukcyjnym. Rozmiary depresji demograficznej, jaka trwa w Polsce od lat 90. XX wieku, nie są w pełni uświadomione. Utrzymywanie się bardzo niskiego poziomu urodzeń przy odpływie migracyjnym młodej ludności doprowadziło w roku 2012 do większego obciążenia grupy produkcyjnej ludnością poprodukcyjną niż ludnością w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 2.2.1. Ludność gminy Świecie w 2014 r. w zestawieniu z powiatem

Wyszczególnienie	Powiat	Gmina	Powiat=100
Ludność	99839	34324	34,4
w tym kobiety	50620	17817	35,2
Urodzenia żywe	1032	310	30,0
Zgony	909	305	33,6
Przyrost naturalny	123	5	X
Saldo migracji ogółem	-107	-17	X
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	19789	6362	32,1
produkcyjnym	64239	22104	34,4

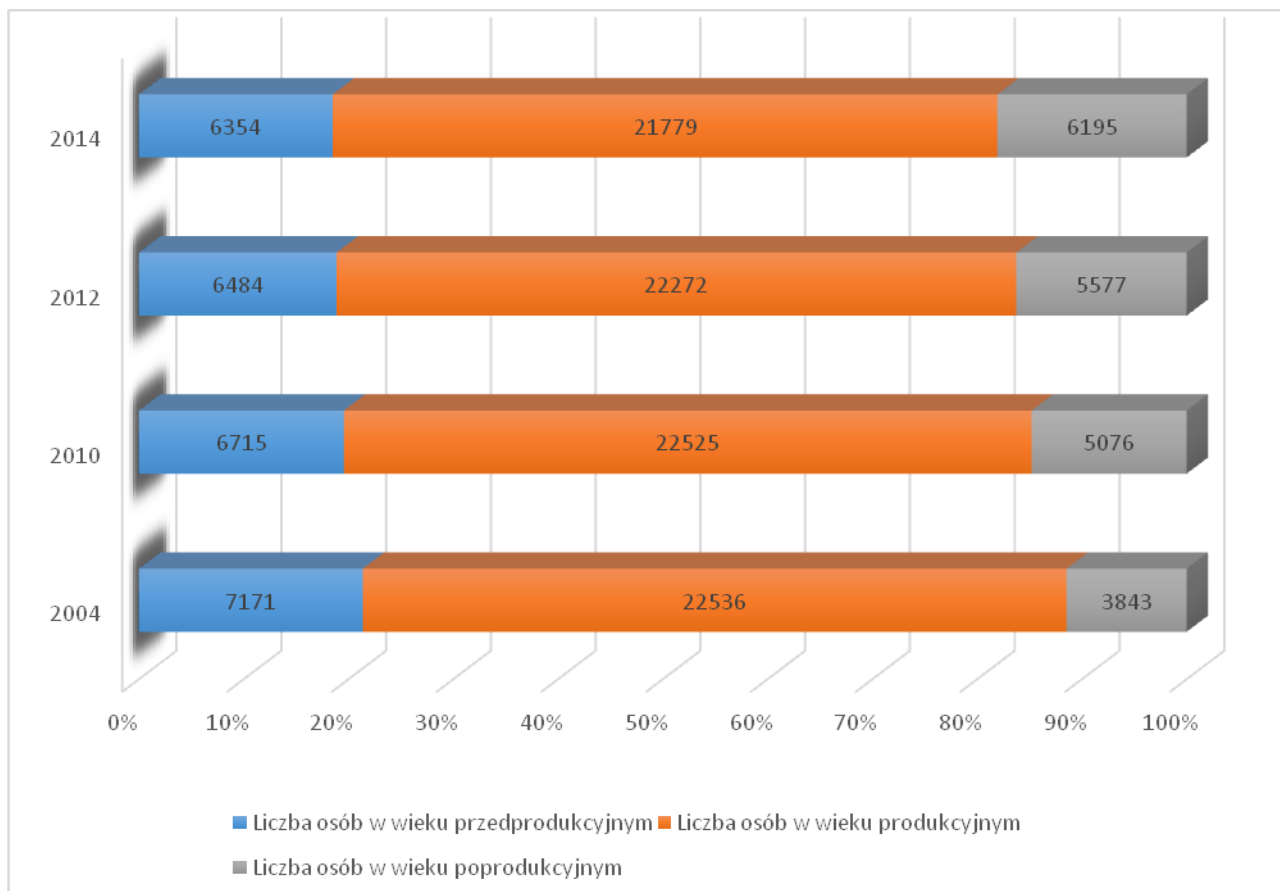

poprodukcyjnym	15811	5858	37,1
----------------	-------	------	------

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Z końcem 2014 r. ludność gminy Świecie liczyła 34 324 osoby, w tym 17 817 kobiet. Średnio na 100 mężczyzn przypadało 108 kobiet, w skali powiatu – 103.

Wykres 2.2.2. Struktura ludności gminy Świecie w latach 2004-2014

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Świecie jest porównywalna zarówno ze strukturą demograficzną województwa, jak i całej Polski. Na powyższym wykresie widać rysującą się tendencję zmian demograficznych w gminie: postępujące starzenie się lokalnej społeczności.

Starzenie demograficzne wyrażające się wzrostem udziału ludności w wieku 60 i więcej lat spowoduje osiągnięcie anormalnie wysokiego stanu starości. Proces ten postępować będzie najszybciej w miastach, gdzie nastąpi wzrost udziału ludności

starej aż do 29,8% w 2020 r. Zatem ok 2025 r. 1/3 ludności może przekroczyć 60 rok życia. Przyczyn postępującego starzenia mieszkańców jest kilka:

- niska rozrodczość powodująca brak zastępowalności biologicznej pokoleń prowadzi do stałego zmniejszania się udziału najmłodszych grup wieku w ogólnym zaludnieniu;
- poprawa warunków bytowych, opieki i profilaktyki zdrowotnej oraz wysokiej świadomości w zakresie własnego zdrowia wpłynie na stopniowe wydłużanie się czasu trwania życia;
- odpływ ludności z miasta na otaczające je obszary wiejskie;
- odpływ w poszukiwaniu pracy poza granice podregionu dotyczący głównie ludzi młodych.

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Zasięg ubóstwa, które w 2011 r. w Unii Europejskiej dotyczyło 16,9% społeczeństwa, a w Polsce 17,7%, pomimo osiągnięcia kolejnych etapów rozwoju gospodarczego i społecznego musi w sposób szczególny zwracać uwagę na rolę i kondycję systemu pomocy społecznej jako instrumentu polityki społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;

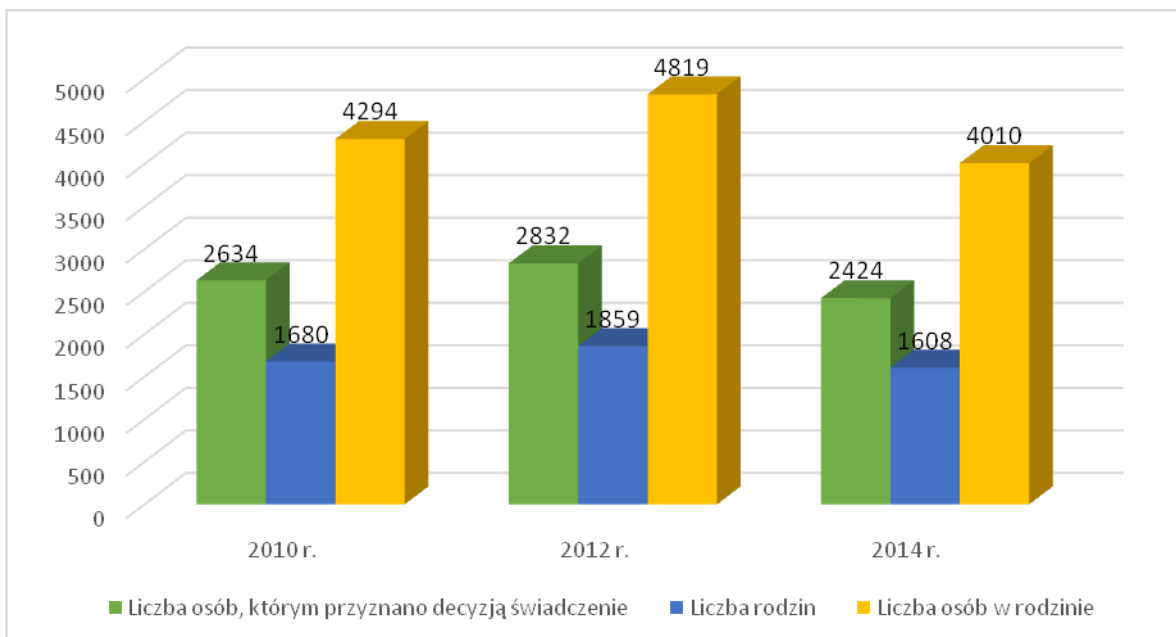
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) (uchylony)
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej. Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej.

Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

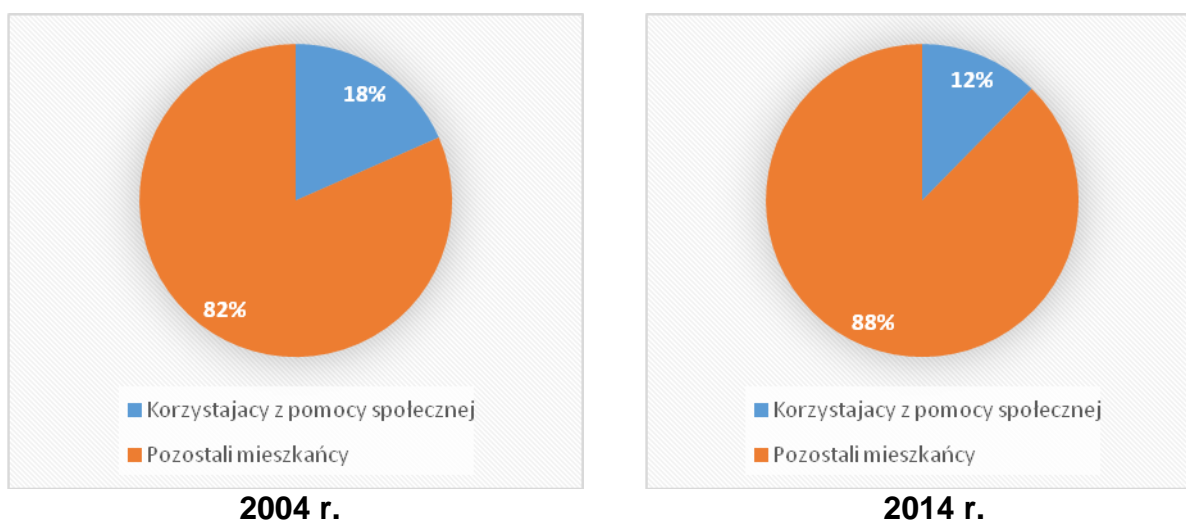
Wykres 2.3.1. Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2010–2014

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu.

W gminie Świecie na przestrzeni lat 2010-2014 liczba osób objętych pomocą społeczną nieznacznie zmieniała się, osiągając najniższy poziom w roku 2014.

Wykres 2.3.2. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2004 i 2014 roku, a ludność gminy Świecie

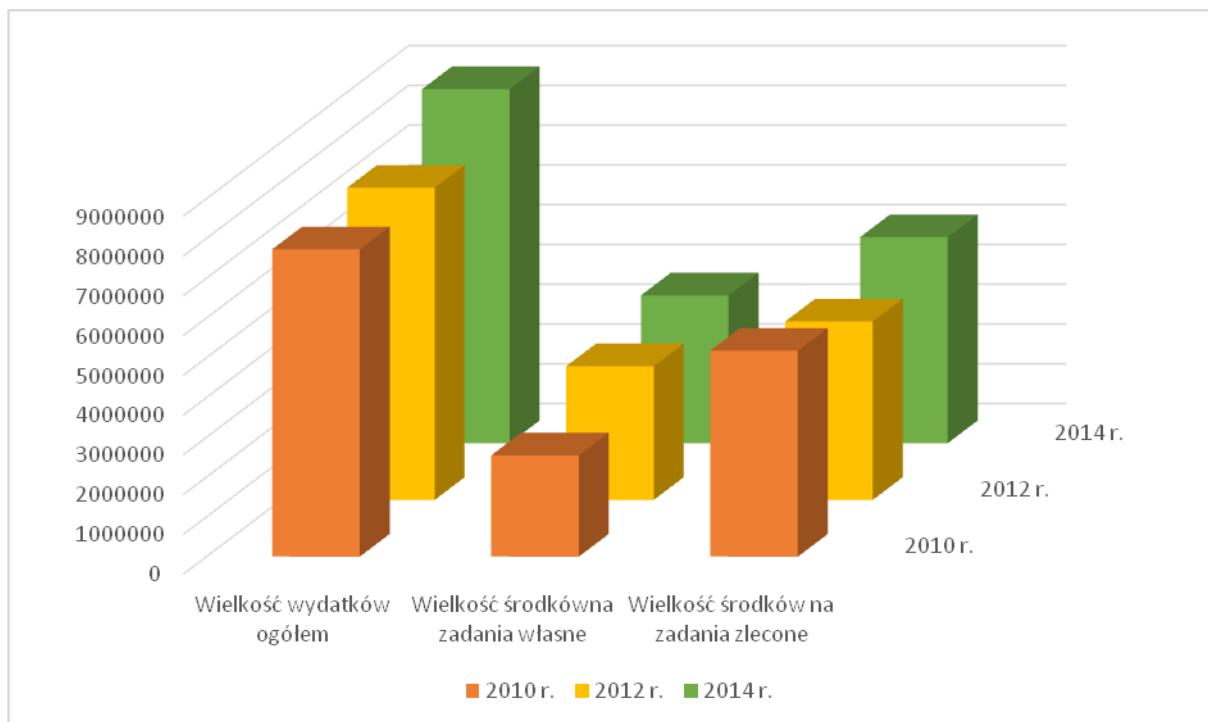

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu.

W roku 2014 liczba osób ogółem w rodzinach, którym przyznano pomoc, to 4010 osób; co warto zauważyć, na przestrzeni lat liczba korzystających z systemu ma tendencję spadkową.

Wykres 2.3.3. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2010-2014

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej. Tabela poniższa prezentuje rozkład kwot pomiędzy zadania własne i zlecone.

Tabela 2.3.1. Wielkość środków przeznaczonych na poszczególne typy zadań w latach 2010-2014.

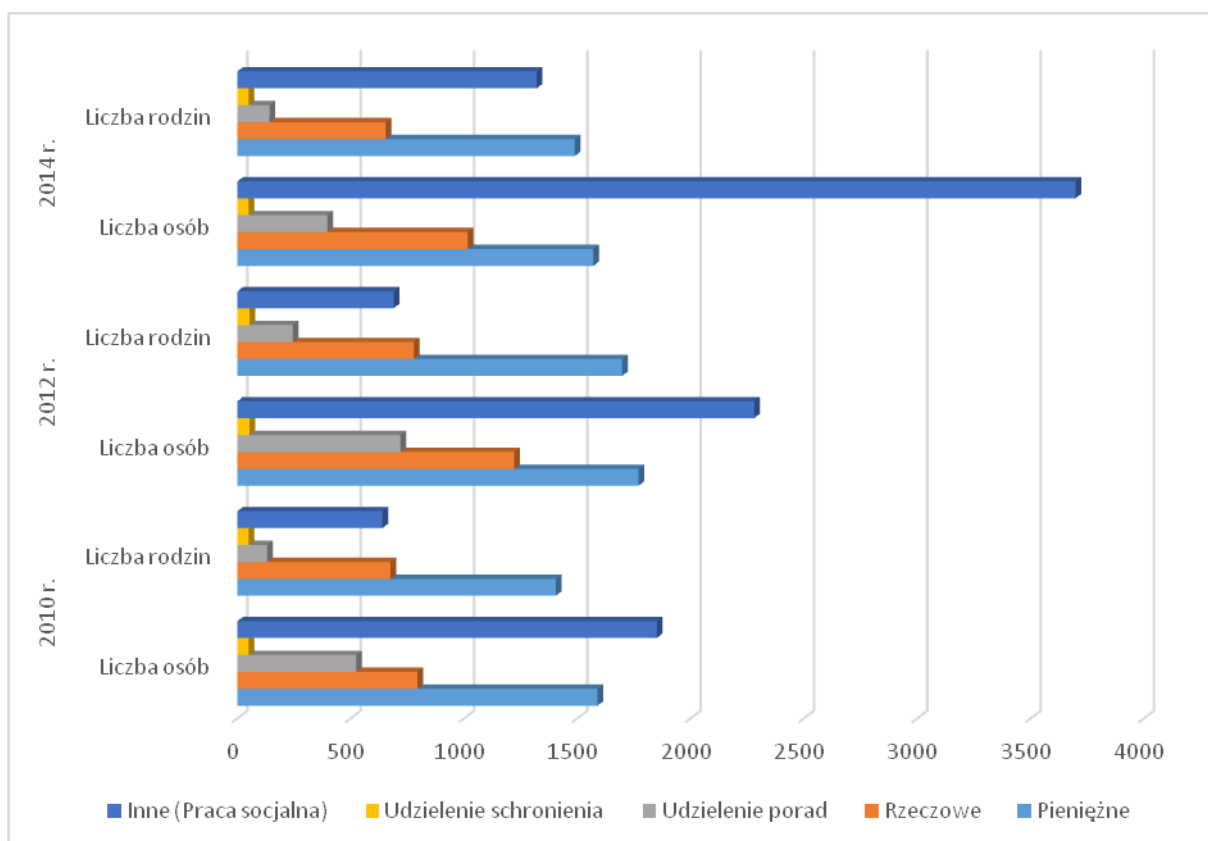
Wyszczególnienie	2010 r.	2012 r.	2014 r.
Wielkość wydatków ogółem	7.340.320,45	7.170.183,20	8.311.896,54
Wielkość środków na zadania własne	5.060.415,45	5.445.692,20	6.343.786,59
Wielkość środków na zadania zlecone	2.279.905	1.724.491	1.968.109,95

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Uwagę zwraca malejący udział środków zewnętrznych na świadczenie pomocy społecznej w środowisku lokalnym.

Tabela 2.3.4. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS w latach 2010-2014

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję OPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego

wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

Wykres 2.3.2. Przyczyny przyznawania pomocy społecznej w roku 2014

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo		1136	2871
Bezdomność		49	49
Potrzeba ochrony macierzyństwa		86	400
Bezrobocie		895	2608
Niepełnosprawność		765	1735
Długotrwała lub ciężka choroba		408	884
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem		336	1239
w tym	rodziny niepełne	262	830
	rodziny wielodzietne	77	483
Przemoc w rodzinie		11	41
Alkoholizm		113	196
Narkomania		8	16
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego		28	48
Zdarzenie losowe		6	18

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Zasadniczą przyczyną, w związku z którą mieszkańcy wnioskuje o pomoc z systemu pomocy społecznej, jest ubóstwo powiązane z brakiem pracy. Brak zatrudnienia, które nie jest tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny, powoduje problemy i patologię. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te narastają i rodzą kolejne, takie jak ubóstwo, frustracja, izolacja, alkoholizm, bezradność życiowa. Kolejnymi przyczynami udzielanego wsparcia są:

bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba.

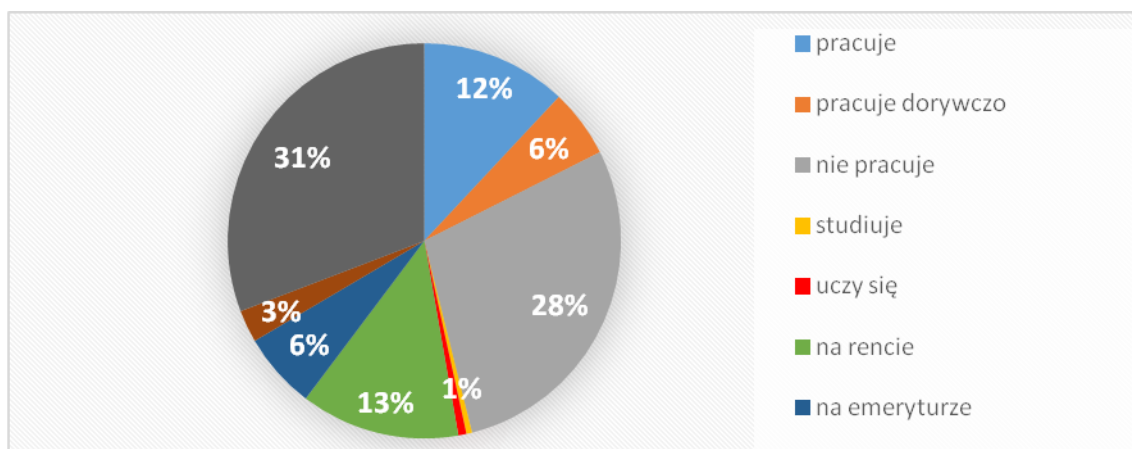
Tabela 2.3.3. Struktura demograficzna odbiorców OPS w latach 2010-2014

Wiek	Liczba osób 2010	Liczba osób 2012	Liczba osób 2014
0-16	1531	1601	1389
17-21	351	413	323
22-30	496	601	484
31-40	654	739	628
41-50	565	640	445
51-60	529	637	513
61-70	124	142	161
71 i w.	124	143	141

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Odbiorcy systemu wsparcia to przede wszystkim mieszkańcy w wieku produkcyjnym, którzy z różnych powodów nie są zatrudnieni.

Wykres 2.3.5. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w roku 2014

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu pozyskane z systemu „Pomost”

Wśród odbiorców systemu pomocy społecznej powyżej 18 roku życia większość beneficjentów nie pracuje lub pracuje dorywczo; tylko nieliczni pozostają na emeryturze lub zasiłku dla bezrobotnych. Ważnym elementem systemu wspierającego rodzinę w środowisku lokalnym jest system świadczeń rodzinnych oraz innych form pomocy. Szczegółową charakterystykę przyznanych świadczeń w 2014 r. prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2.3.4. Inne formy pomocy przyznane w gminie Świecie w roku 2014

Świadczenia rodzinne przyznane w roku 2014			
Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba przyznanych świadczeń	Wartość przyznanych świadczeń
Zasiłek rodzinny	1078	24 322	2 407 090
Dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	105	107	107 000
Dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	37	426	166 081
Dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	150	1524	275 080
Dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	317	4076	326 080
Dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	290	3 522	271 880
Dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	832	1507	150 700
Dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecka nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	112	1044	58 000
Zasiłek pielęgnacyjny	1536	18 746	2868 138

Świadczenie pielęgnacyjne	232	2769	2 038 291
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	267	270	270 000
Specjalny zasiłek opiekuńczy	13	89	45 604
SUMA	2283	58 402	8 983 944

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu.

Świadczenia rodzinne są jednym z elementów systemu wspomagającego rodzinę; do innych jego elementów należą m.in. placówki edukacyjne. Kwoty przyznawanych świadczeń nieznacznie się wahają: wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w 2010 r. wyniosła 8 784 900 zł, natomiast w 2012 roku – 9 291 319 zł.

Tabela 2.3.5. Dodatki mieszkaniowe w latach 2010-2014

Liczba osób, którym decyzją przyznano dodatek			Liczba przyznanych dodatków			Wartość przyznanych dodatków		
2010	2012	2014	2010	2012	2014	2010	2012	2014
1467	1400	1358	2200	2100	2037	1242603	1399243	1302737

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Rodzinom w trudnej sytuacji życiowej i mieszkaniowej przysługuje dodatek mieszkaniowy. Na przestrzeni minionych lat liczba osób objętych dodatkami nieznacznie spada, tym niemniej wartość wsparcia wzrasta.

Tabela 2.3.6. Zaliczka alimentacyjna/Fundusz Alimentacyjny w latach 2010-2014

Liczba osób, którym decyzją przyznano zaliczkę			Liczba przyznanych zaliczek			Wartość przyznanych zaliczek		
2010	2012	2014	2010	2012	2014	2010	2012	2014

389	445	395	4680	5348	5165	1264424	1619000	1720722
-----	-----	-----	------	------	------	---------	---------	---------

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu.

Odrębną formą wspomagania rodzin niepełnych jest zaliczka alimentacyjna; skalę przyznawanych środków prezentuje powyższa tabela.

Ustawowym obowiązkiem ośrodków pomocy społecznej jest wykonywanie pracy socjalnej rozumianej jako działalność ułatwiająca jednostkom, grupom, środowiskom adaptację w zmieniających się warunkach życia poprzez organizowanie dostępu do całego systemu usług, umożliwiających w ostatecznym efekcie samodzielność życiową i godne uczestnictwo w życiu społecznym.

Głównym realizatorem pracy socjalnej jest pracownik socjalny, który już przy pierwszej wizycie, podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego, analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania występujących problemów, udziela porad, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu, przeprowadza także pierwsze mediacje w sytuacjach konfliktowych.

Istotnym elementem pracy socjalnej, obok poradnictwa specjalistycznego, jest kontrakt socjalny będący pisemną umową pomiędzy osobą korzystającą ze świadczeń pomocy społecznej a pracownikiem socjalnym. Ma ona na celu określenie sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, umożliwienia aktywizacji społeczno-zawodowej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Podstawą prawną realizacji kontraktu socjalnego jest art. 108 ustawy o pomocy społecznej. Kontrakt może zostać zawarty z rodziną w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, z tym że podstawowe działania muszą być skierowane do osoby korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej. Możliwe jest również zawarcie odrębnych kontraktów socjalnych w ramach rodziny. Decyzję podejmuje pracownik socjalny w uzgodnieniu z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej lub powiatowego centrum pomocy rodzinie. Możliwe jest również zawarcie kontraktu z osobą małoletnią od 15 roku życia za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych tej osoby.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej realizują pomoc w oparciu o kontrakt socjalny w przypadkach:

- podejmowania prac społecznie użytecznych przez podopiecznych;
- udzielania pomocy w formie jednorazowej spłaty zadłużenia czynszowego;
- innych uzasadniających użycia kontraktu jako narzędzia pracy z rodziną, np. problem alkoholowy, problem opiekuńczo-wychowawczy, niezaradność przy przyznaniu pomocy okresowej.

Analizując jakość życia mieszkańców w zestawieniu z działalnością jednostek samorządowych warto wskazać na wydatki i dochody Gminy w przeliczeniu na mieszkańca w perspektywie pozostałych jednostek samorządowych.

Tabela.2.3.7. Dochody i wydatki JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku 2013

Dochody gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca	Średnia dochodów w gminach województwa kujawsko- pomorskiego	Wydatki gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca	Średnia wydatków w gminach województwa kujawsko- pomorskiego
3292	3150	3249	3139

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Dochody i wydatki z budżetu samorządu lokalnego zależą od szeregu czynników, m.in. poziomu rozwoju gospodarczego, położenia, aktywności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Z powyższymi wskaźnikami związane są dochody, jakie osiągają gospodarstwa domowe.

Mieszkańcy województwa osiągają niższe dochody w porównaniu ze średnią krajową: w 2014 r. przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w województwie wynosił 1128,4 przy średniej krajowej 1254,89, natomiast przeciętne miesięczne wydatki na osobę w gospodarstwie domowym kształtowały się na poziomie 992,12 przy średniej wojewódzkiej 1061,70.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Kwestia dziecka i rodziny w polityce społecznej traktowana jest w sposób szczególny. Działalność na rzecz dzieci koncentruje się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty i systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu różnych zagrożeń życiowych poprzez m.in. zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, organizowanie pieczy zastępczej, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są podmioty samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła także na gminy obowiązek realizacji zadania jakim jest asystentura rodziny.

Tabela 2.4.1. Opieka nad dzieckiem w perspektywie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2012	2014
Liczba dzieci z gminy Świecie umieszczonych w rodzinach zastępczych	11	10	9
Liczba dzieci z gminy Świecie umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	4	5	6
Liczba dzieci z gminy Świecie przebywających w rodzinach zastępczych	65	68	62
Liczba rodzin zastępczych zawiązanych na terenie gminy Świecie	7	9	3

Liczba usamodzielnianych dzieci z terenu gminy Świecie	11	13	8
--	----	----	---

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu

Gmina Świecie partycypuje w opłatach za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych oraz za wynagrodzenie wraz z pochodnymi dla pogotowania rodzinnego – 10% pierwszy rok, 30% drugi rok, 50% trzeci rok.

Tabela 2.4.2. Współfinansowanie przez gminę Świecie odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Planowana kwota (w zł)	18.700,00	90.000,00	141.100,00
Wydatkowana kwota (w zł)	18.656,45	56.258,90	141.040,14
Liczba dzieci w pieczy zastępczej, za które ponoszone jest dofinansowanie ogółem	13	16	32
w tym: Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Wielofunkcyjna „Dom Dziecka”	5	3	9
Pogotowie Rodzinne	1	4	11
Rodzina Zastępcza	7	9	16
Odpłatność w % kosztów ponoszonych przez Powiat świecki	10	10 30 50	10 30 50

Źródło: Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

2.4.1. Opieka nad dzieckiem z perspektywy Ośrodka Pomocy Społecznej

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek cyklicznego opracowywania i realizacji czteroletniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Program ma na celu polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny w szczególności dla rodzin borykających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Pomoc rodzinie powinna opierać się na sprawnie prowadzonej komunikacji i informacji na rzecz dziecka i rodziny, dlatego ważne jest, aby budować w środowisku lokalnym system informacyjny polegający przede wszystkim na zgłaszaniu każdej niepokojącej informacji na temat dziecka. W związku z powyższym, w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świeciu rejestrowane są w Zeszycie Interwencji wszystkie zgłoszenia od mieszkańców gminy, dotyczące niepokojących sytuacji w rodzinach, w szczególności nieprawidłowej opieki nad małoletnimi i nadużywania alkoholu przez rodziców.

Nowym zadaniem ustawowym samorządów terytorialnych od roku 2015 jest wprowadzenie asystentury rodziny w środowiska, w których zaburzony jest proces opiekuńczo wychowawczy. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę, we współpracy z rodziną i z pracownikiem socjalnym oraz koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Asystent rodziny współpracuje z jednostkami administracji rządowej i samorządowej oraz wszystkimi podmiotami działającymi na rzecz wspierania rodziny. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej we wszystkich sferach jej funkcjonowania, co umożliwi prawidłowe wychowanie dzieci, prawidłowe pełnienie ról społecznych i co za tym idzie, prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako jedno z istotnych zadań w pracy z rodziną wskazuje na wsparcie ze strony środowiska lokalnego. W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, to osoby z bezpośredniego otoczenia rodziny i dziecka, sąsiedzi lub rodziny zaprzyjaźnione. Zadania rodziny wspierającej to m.in. pomoc w opiece nad dziećmi, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy wspólne spędzanie czasu wolnego. Pomoc ta będzie wynikać z przyjętego i zaakceptowanego planu pomocy rodzinie, a realizowana będzie na podstawie zawartej umowy. Rodzinę wspierającą ustanawia Burmistrz, po uzyskaniu pozytywnej opinii Kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Burmistrz podpisuje również umowę, która określa zasady zwrotu kosztów świadczonej pomocy. W celu podniesienia skuteczności oddziaływania

asystentów rodziny i rodzin wspierających, należy zadbać o ich przygotowanie poprzez poradnictwo i szkolenia. Zadaniem własnym gminy jest również finansowanie kosztów szkoleń dla rodzin wspierających, podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy i ponoszonych kosztów przez rodziny wspierające.

Tabela 2.4.3 Działania Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu w ramach realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w latach 2012-2014

Działania	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba wniosków do sądu o wgląd w sytuację opiekuńczo-wychowawczą nieletnich, dot. ilości dzieci	5 15	5 5	3 8
Liczba dzieci przekazanych w wyniku interwencji pod opiekę osoby najbliższej zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie: ilość rodzin	10 4	9 4	7 4
Współpraca z asystentem rodziny ilość asystentów rodziny ilość rodzin	4 21	6 22	2 37
Zeszyt Interwencji - zgłoszenia przyjęte od mieszkańców gminy	56	70	66
Praca socjalna	39	39	72
Konsultacje specjalistyczne (psycholog, prawnik)	29	23	23

Źródło: Dane z Ośrodka Pomocy społecznej w Świeciu

Ważnymi elementami systemu wspierania rodziny zagrożonej wykluczeniem jest system stypendialny dla uczniów oraz system świadczeń rodzinnych. Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji, wynikających

z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są:

- stypendium szkolne,
- zasiłek szkolny.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie może być większa niż ustawowe kryterium dochodowe. Stypendium przysługuje uczniom szkół publicznych i niepublicznych, wychowankom ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i nauki oraz słuchaczom niepublicznych kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia. Stypendium szkolne jest przyznawane na okres nie krótszy niż miesiąc i nie dłuższy niż 10 miesięcy w danym roku szkolnym, a w przypadku słuchaczy kolegiów nauczycielskich – na okres nie dłuższy niż 9 miesięcy.

Podstawą do ubiegania się o zasiłek szkolny jest przejściowo trudna sytuacja materialna z powodu wystąpienia zdarzenia losowego. O zasiłek szkolny można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia uzasadniającego przyznanie tego zasiłku.

Tabela 2.4.4. Edukacja na terenie JST w latach 2010-2014

Typ placówki	2010/11	2012/13	2014
Placówki wychowania przedszkolnego	15	15	17
w tym przedszkola	10	10	12
Miejsca w przedszkolach	921	908	1045
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	1073	1092	1238
w tym w przedszkolach	952	961	1064
Szkoły podstawowe	11	11	11
Uczniowie szkół podstawowych	2097	2114	2105
Szkoły gimnazjalne	8	8	

Uczniowie szkół gimnazjalnych	1276	1165	1133
Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach:			
podstawowych	21	21	21
gimnazjalnych	22	20	20

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

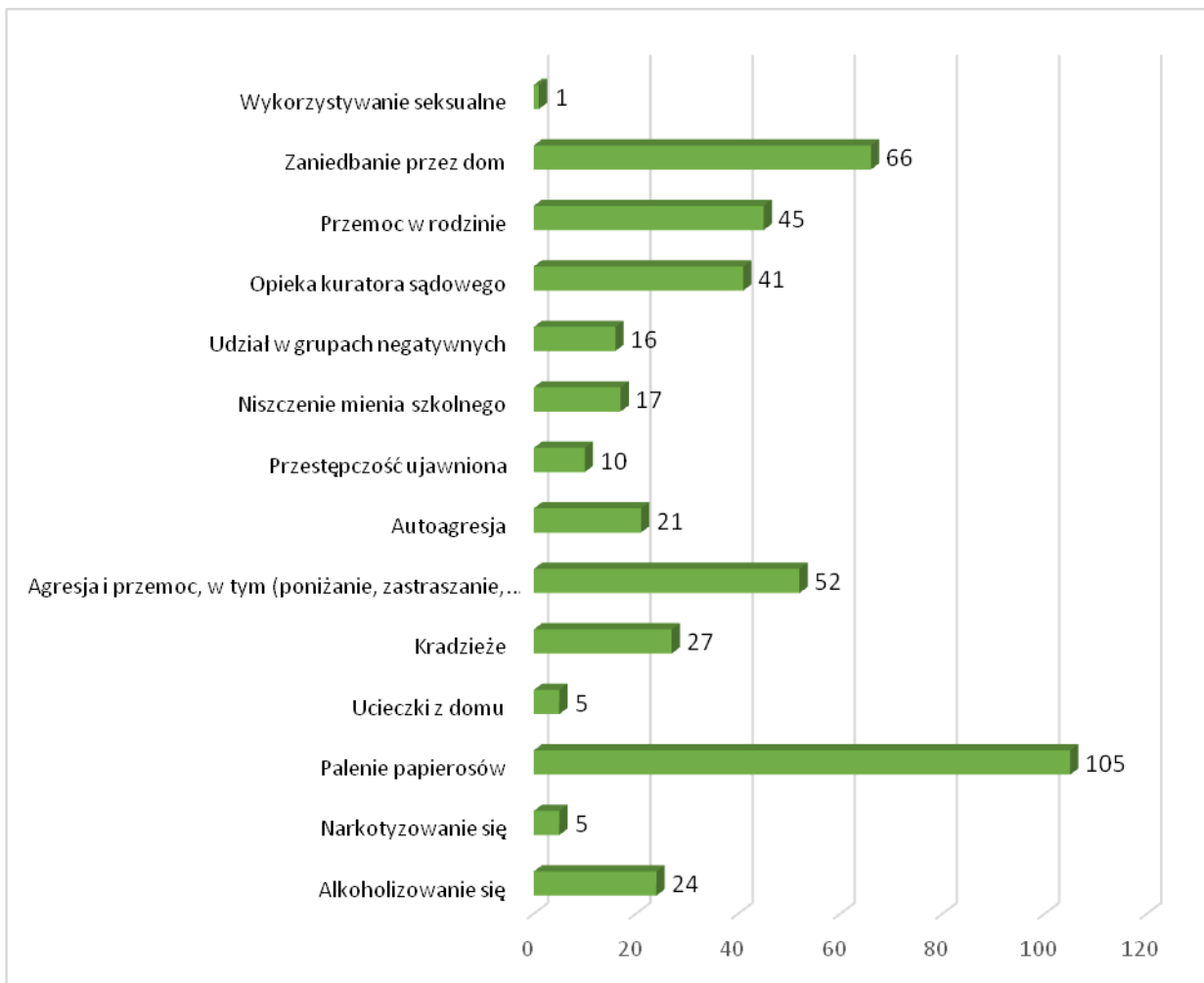
W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania przeprowadzona została analiza oparta na odrębnym arkuszu oceny sytuacji dziecka i młodzieży w systemie kształcenia i wychowania. Arkusz został wypełniony przez czternaście placówek.

2.4.2. Zasoby i oferta szkolna

Ankietowane placówki prowadzące dożywianie uczniów zapewniają dostęp do sieci internetowej, w większości umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej. Zapewniają wsparcie logopedy i pedagoga. Placówki oferują zajęcia dodatkowe (m.in. koła przedmiotowe i różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia sportowe, zajęcia muzyczne w chórze i z rytmiki, a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne).

Wykres 2.4.1. Ujawnione sytuacje negatywne występujące w szkołach w roku 2014

Źródło: Badania własne OPS w Świeciu

Z analizy wynika, że najczęściej w szkołach mamy do czynienia z paleniem papierosów, zdarzają się przypadki agresji, przemocy, a pedagodzy zauważają dzieci zaniebane w środowisku domowym.

2.4.3. Problemy uczniów i dzieci w pytaniach otwartych

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na trudną sytuację materialno-bytową rodzin oraz dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się m.in. do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej (niewystarczające zainteresowanie dzieckiem ze strony rodziców) i uzależnień

rodziców od alkoholu. Ponadto podkreślali znaczenie negatywnych skutków występowania w środowisku uczniów takich problemów jak agresja i przemoc, uzależnienie od nikotyny i gier komputerowych.

2.4.4. Działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do podjęcia

Ankietowane placówki prowadzą różnego rodzaju działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży i ich rodziców. Określając te, które należałoby dodatkowo przeprowadzić na terenie szkoły, badani wskazywali głównie na potrzebę organizowania akcji informacyjnych o szkodliwości palenia papierosów i propagujących zdrowy styl życia, a także o przeciwdziałaniu agresji i niszczeniu mienia. Ponadto zwracali uwagę na konieczność pedagogizacji rodziców poprzez pogadanki i prelekcje. Wśród działań profilaktycznych i naprawczych wymieniali potrzebę organizowania spektakli profilaktycznych dla uczniów, zwiększenia ilości zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży uzdolnionej sportowo i artystycznie oraz zwiększenia ilości zajęć wyrównawczych.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, niektórzy ankietowani stwierdzili, iż należy rozpoznać potrzeby dzieci i młodzieży w zakresie spędzania czasu wolnego i dostosować do ich oczekiwań ofertę miejscowych instytucji. Jednocześnie należy przeprowadzić badania ankietowe na temat relacji w rodzinach, wiedzy rodziców o sposobach spędzania czasu wolnego przez młodzież oraz o bezpieczeństwie uczniów w szkole i poza szkołą.

2.4.5. Potrzeby dzieci i młodzieży

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na potrzebę zapewnienia uczniom szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego m.in. poprzez bezpłatny dostęp do kół zainteresowań. Bariery utrudniającą uczestnictwo w oferowanych zajęciach pozaszkolnych i imprezach organizowanych na terenie gminy są kłopoty z dojazdem. Ponadto badani akcentowali potrzebę zwiększenia dostępu do specjalistów (logopeda, psycholog, stomatolog), zintensyfikowania działań profilaktycznych w obszarze

uzależnień (alkohol, nikotyna) oraz agresji i przemocy. Zwracano także uwagę na potrzeby w zakresie dożywiania dzieci, sugerując zwiększenie obecnej liczby obecnie wspomaganych posiłkami.

2.4.6. Możliwości przyczynienia się przez placówki do poprawy sytuacji dziecka

Placówki prowadzą działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży i ich rodziców. Określając te, które należałoby dodatkowo przeprowadzić na terenie szkoły, wskazywano głównie na potrzebę organizowania akcji informacyjnych o szkodliwości palenia papierosów i propagujących zdrowy styl życia, a także o przeciwdziałaniu agresji i niszczeniu mienia. Ponadto zwraca się uwagę na konieczność pedagogizacji rodziców poprzez pogadanki i prelekcje. Wśród działań profilaktycznych i naprawczych wymieniali potrzebę organizowania spektakli profilaktycznych dla uczniów, zwiększenia ilości zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży uzdolnionej sportowo i artystycznie oraz zwiększenia ilości zajęć wyrównawczych.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, wskazano, że sytuację dziecka można poprawić poprzez:

- szkolenia rodziców dotyczące uświadomienia, jak należy dbać o własne dziecko, jak mu pomagać w nauce;
- warsztaty dla rodziców i dzieci wskazujące metody pracy nauki i zabawy rodziców z dziećmi;
- większą pomoc socjalną (bezpośrednie finansowanie zajęć dodatkowych dla dzieci np. socjoterapeutyczne).

2.4.7. Sytuacja dziecka z perspektywy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz Kuratorskiej Służby Sądowej

Informacji o sytuacji dziecka w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego.

W 2014 r. pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Świeciu objęli badaniami psychologicznymi i pedagogicznymi:

- opinie wczesnego wspomaganie rozwoju – 18;
- orzeczenie o indywidualnym nauczaniu – 64;
- orzeczenie do kształcenia specjalnego – 83;
- wydane opinie – 314;
- pozostałe orzeczenia – 7.

Głównymi powodami udzielonego wsparcia były problemy w nauce i dysleksje rozwojowe. Jak zauważyli przedstawiciele PPP, liczba dzieci objętych wsparciem systematycznie wzrasta.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Tabela 2.4.5. Działalność kurateli w roku 2014

Rodzaj postępowania	Liczba postępowań
Nadzór nad ograniczeniem władzy rodzicielskiej	25
Nadzór nad leczeniem odwykowym z alkoholizmu	15
Nadzór nad nieletnim	63
Inne	4

Źródło: Dane Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sadu Rejonowego

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sadu Rejonowego przyczynami dozorów były najczęściej kwestie związane z nieudolnością wychowawczą opiekunów oraz zaniedbaniami opiekuńczymi wobec małoletnich.

\

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny;
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny;
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości

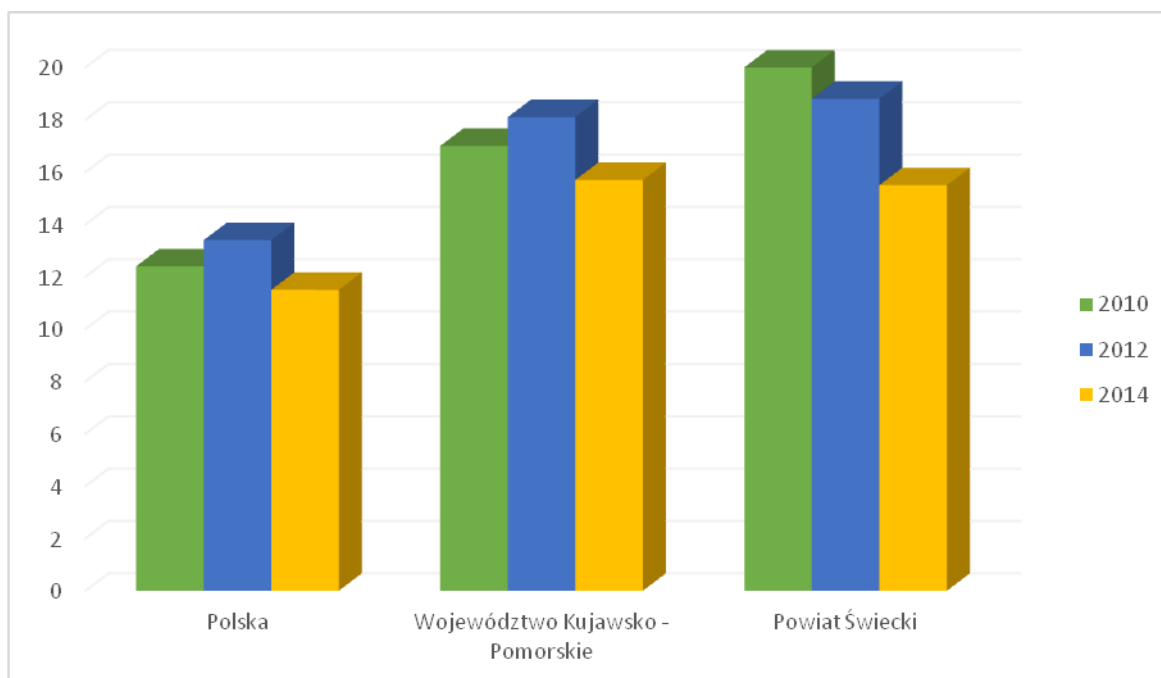
zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to m.in.. pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontaktu, która pozwala na uniezależnienie od pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Wykres 2.5.1. Stopa bezrobocia w powiecie świeckim w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010-2014

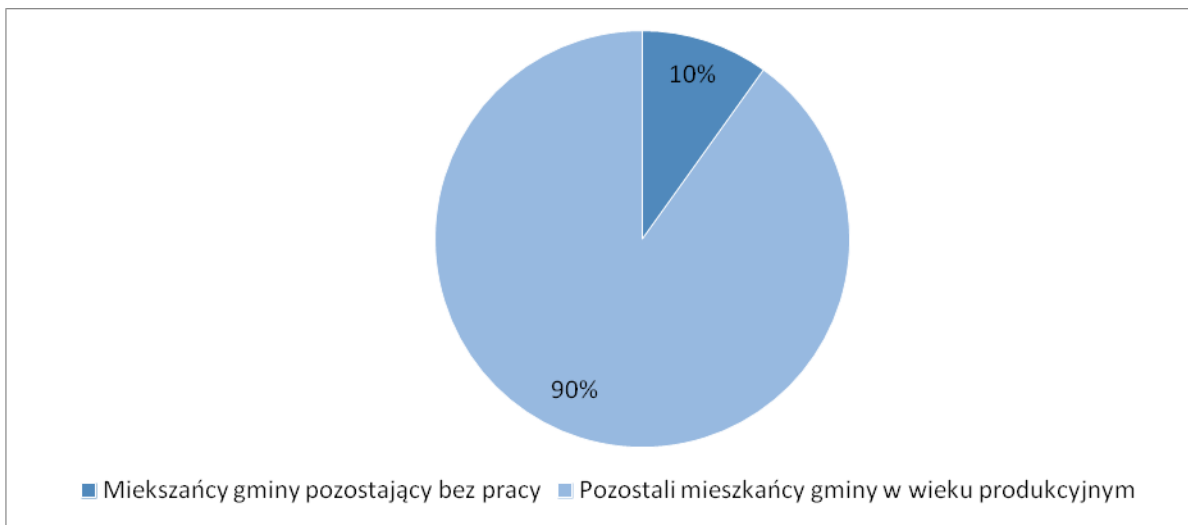
Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Świeciu

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując dane z lat 2010-2014 należy stwierdzić, że powiat cechuje się wyższą, w porównaniu z województwem i krajem, stopą bezrobocia.

Na przestrzeni ostatnich lat poziom bezrobocia jest uzależniony od kondycji gospodarczej poszczególnych regionów i powiatów. W skali województwa i powiatu gminna liczba bezrobotnych utrzymuje się na średnim poziomie.

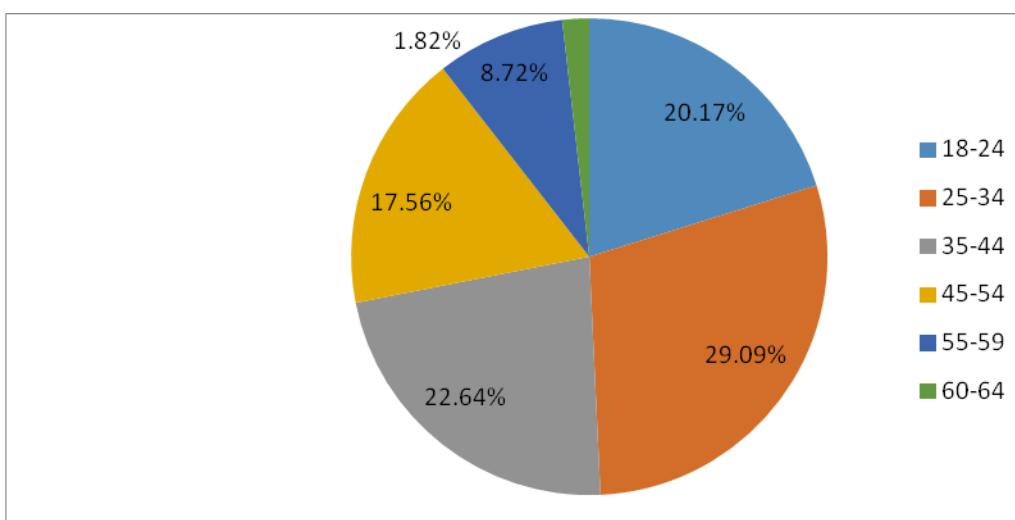
Wykres 2.5.2. Bezrobotni z gminy Świecie w roku 2014 w zestawieniu z pozostałymi mieszkańcami gminy w wieku produkcyjnym

Źródło: Zestawienie własne

Z grupy ludności w wieku produkcyjnym w gminie ok. 10% pozostaje bez pracy. To istotna wartość, która ma wpływ na szereg dziedzin życia, od kwestii rodzinnych po rozwój kapitału ludzkiego w środowisku lokalnym.

Wykres 2.5.3. Bezrobotni z gminy Świecie według wieku z końcem roku 2014

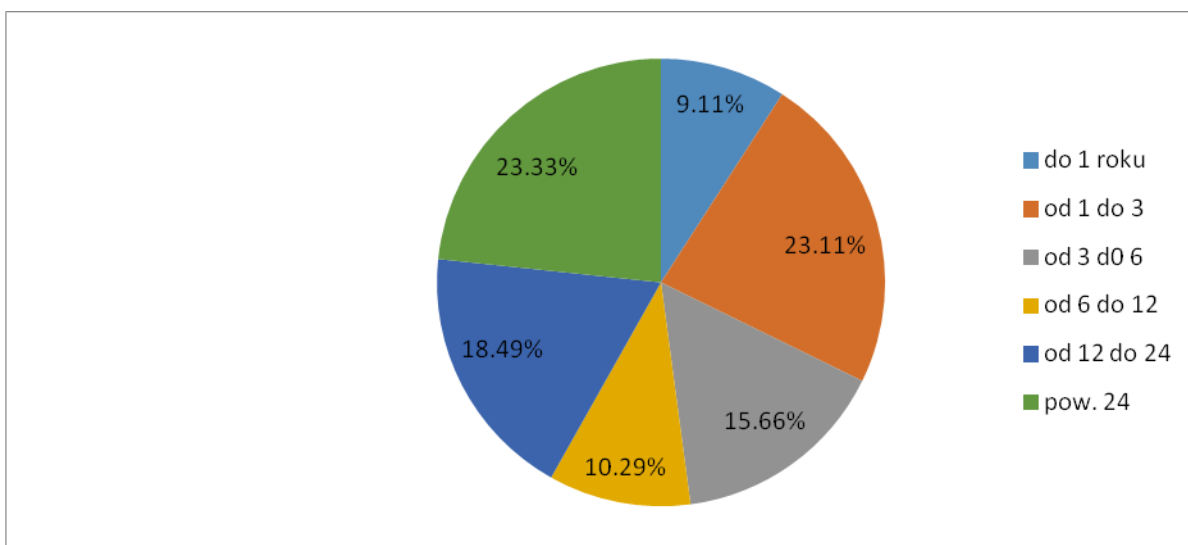

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Świeciu

Z końcem 2014 r. w grupie bezrobotnych najczęściej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokój budziła również grupa osób, które przekroczyły 45 rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym wykresie. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia.

Wykres 2.5.4. Bezrobotni z gminy Świecie według okresu pozostawania bez pracy z końcem roku 2014

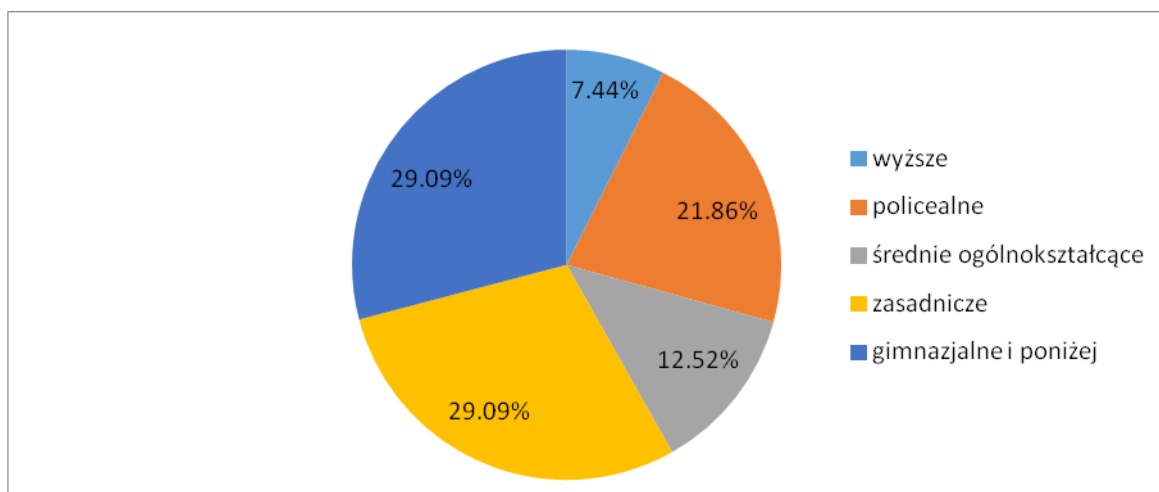

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Świeciu

Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2014 r. stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

Wykres 2.5.5. Bezrobotni z gminy Świecie według wykształcenia z końcem roku 2014

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Świeciu

Z końcem 2014 r. zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgał osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utratę

zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz doznających przemocy w rodzinach z problemem uzależnień jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 2.6.1. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych		w Polsce	w 100-tys. gminie	w 25-tys. gminie	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4000 osób	ok. 1000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4000 osób	ok. 1000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5000-7000 osób	1250-1750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło: Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień oraz eliminowanie ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo może być prowadzone dzięki działaniom wpisującym się w profilaktykę i prewencję. Konieczne jest więc prowadzenie tych działań w celu zwalczania zjawiska alkoholowego. W przypadku gminy Świecie działania te wyznaczane są w ramach Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a ich inicjowanie należy do samorządu lokalnego.

Tabela 2.6.2. Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych

Wyszczególnienie	2008	2010	2014
Wielkość wydatków ogółem	110 000	113 600	119 600

Źródło: Dane Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świeciu

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom w gminie odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która realizuje szeroką działalność profilaktyczną oraz prowadzi postępowanie wobec osób nadużywających alkoholu. W szczególności zadania te obejmują:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Tabela 2.6.3. Działania Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2013-2014

	Ilość wniosków			Wezwania	Przeprowadzone rozmowy			Procedura NK	Skierowane do poradni	Wnioski do sądu
	OPS	Komenda PP	Prywatne		Z rodziną	Z uzależnionymi				
2013	9	11	37	255	68	112	38	111	6	
2014	23	10	40	264	71	117	64	78	6	

Źródło: Dane Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świeciu

Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ma za zadanie współpracować ze stowarzyszeniami, osobami fizycznymi, wspierać ich działalność w celu rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmować interwencję w związku z naruszeniem przepisów prawa .

Tabela 2.6.4. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty	39	39	72
Liczba wniosków do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację dzieci w związku z przemocą	3	3	1
Liczba powołanych Grup Roboczych do procedury Niebieskiej Karty	39	40	75
Liczba przeprowadzonych/zleconych przez Zespół warsztatów zajęć informacyjnych	0	0	0

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Zadaniem własnym gminy jest m.in. cykliczne opracowywanie i realizacja czteroletniego gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a także powoływanie gminnych zespołów

interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny rozpowszechniał informacje o swojej działalności oraz o instytucjach i możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie. Informacje na ten temat mieszkańcy mogli znaleźć w OPS Świecie. Ponadto ZI współpracował z wieloma instytucjami, tj. Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sądem Rejonowym, Prokuraturą Rejonową, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, szkołami, służbą zdrowia, organizacjami pozarządowymi itp.

Tabela 2.6.5 Procedura „Niebieskie Karty” w gminie Świecie w latach 2012-2014

Podmiot wszczynający procedurę „Niebieskie Karty”	2012	2013	2014
Komenda Powiatowa Policji	35	34	65
Jednostka Organizacyjna Pomocy Społecznej	2	5	7
w tym: Ośrodek Pomocy Społecznej	2	3	6
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	0	2	1
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	1	2
Oświata	2	0	1
Służba Zdrowia	0	0	0
Ogółem			
ilość wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	39	40	75
Ogółem ilość rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	39	39	72
w tym: ilość rodzin z dziećmi	28	23	42
Ilość osób w tych rodzinach	140	140	236
w tym: ilość dzieci	58	58	81
Ilość osób nieletnich, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie	12	3	9
ilość rodzin	6	2	5
ilość dzieci odebranych z rodziny w wyniku interwencji, zgodnie z art.12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie : ilość rodzin	10	9	7
Ilość wniosków do Sądu o zbadanie sytuacji opiekuńczej nieletnich	4	4	4
dotyczyło ilości dzieci	5	5	3
Liczba osób korzystających ze schronienia w hotelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej w ramach procedury „Niebieskie Karty” z gminy Świecie w tym dzieci	15	8	8
Liczba osób korzystających ze schronienia w hotelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej w ramach procedury „Niebieskie Karty” z gminy Świecie w tym dzieci	9	4	3
Liczba osób korzystających ze schronienia w hotelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej w ramach procedury „Niebieskie Karty” z gminy Świecie w tym dzieci	6	2	2

Źródło: Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Wykaz procedur „Niebieskie Karty”

2.7. STAROŚĆ I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Według szacunków GUS subpopulacja osób niepełnosprawnych prawnie pod koniec 2009 r. wynosiła prawie 4,2 mln Polaków, w tym blisko 184 tys. dzieci do lat 16 z aktualnym orzeczeniem o niepełnosprawności, tak więc orzeczenie o niepełnosprawności posiadał co dziewiąty Polak niezależnie od płci. Co trzeci niepełnosprawny prawnie posiadał orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a kolejne 30% osób posiadało orzeczenia o znacznym i lekkim stopniu niepełnosprawności. Dzieci do 16 roku życia stanowiły 4,4% ogółu populacji osób niepełnosprawnych prawnie.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa, tj. m.in. promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy. Ważny obszar działań realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej, który wspiera pracą socjalną oraz usługami opiekuńczymi osoby w wieku senioralnym oraz osoby z niepełnosprawnościami. Ofertę samorządowej pomocy społecznej uzupełniają:

- Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych, który na zlecenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu prowadzi Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Florencja II” Sp. z o.o.. Jest to ośrodek wsparcia dziennego przeznaczony dla osób starszych, które z powodu choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn wymagają częściowej opieki osób trzecich. Stwarza szansę na jak najdłuższe utrzymanie osoby wymagającej opieki w jej środowisku zamieszkania, poprzez aktywizację społeczną.
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi funkcjonujący w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu od 3 grudnia 2010 roku. Zadaniem Środowiskowego Domu Samopomocy jest niesienie pomocy i opieki osobom z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonym umysłowo i wykazującym inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Tabela 2.7.1. Liczba osób skierowanych do domów pomocy społecznej i objętych usługami opiekuńczymi w gminie Świecie w latach 2010-2014

Liczba osób skierowanych do domów pomocy społecznej	2010	2012	2014
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	5	3	9
	100	98	108

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Wobec osób, które wymagają całodobowej opieki, stosuje się skierowanie do domu pomocy społecznej. Dobór placówki zależy od potrzeb osoby tam kierowanej i zawsze jest rozwiązaniem ostatecznym, kiedy wszystkie metody pracy środowiskowej okazują się niewystarczające. Kwestia osób niepełnosprawnych związana jest mocno z seniorami – wraz z wiekiem wzrasta liczba osób o ograniczonej sprawności.

2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną.

Na terenie gminy Świecie w 2014 r. odnotowano 968 zdarzeń o charakterze przestępczym.

Tabela.2.8.1 Przestępczość w powiecie świeckim w 2014 r.

Rodzaj przestępstwa	Liczba przestępstw	Opis i uwagi
Kradzież mienia ruchomego	265	Kradzieże telefonów (często w szkołach), rowerów, wózków itp.
Kradzież z włamaniem	130	Włamania do domów, piwnic w blokach.
Kradzież pojazdu	23	Parkingi niestrzeżone.
Uszkodzenie mienia	65	Niszczenie infrastruktury: malowanie klatek, niszczenie urządzeń użyteczności publicznej, niszczenie pojazdów na parkingach niestrzeżonych itp.

Rozboje	7	Kradzieże przy użyciu siły lub groźby.
Przestępstwa narkotykowe	59	Posiadanie środków odurzających oraz handel nimi.
Przestępstwa gospodarcze	245	Wyłudzenia kredytów, wyłudzenia pieniędzy poprzez np. transakcje w Internecie.
Przestępstwa korupcyjne	15	Wręczanie bądź przyjmowanie korzyści majątkowych.
Czyny karalne popełnione przez nieletnich	122	Kradzieże, naruszenie nietykalności, znieważenie nauczyciela, pobicie, kradzież rozbójnicza itp.
Wypadki drogowe	37	W Świeciu 3 ze skutkiem śmiertelnym.

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Świeciu

Jednocześnie, jak wskazuje Komenda Powiatowa Policji w Świeciu, na podstawie dorocznych zestawień wynika, że koncentracja sytuacji przestępczych ma miejsce w gminie Świecie.

Tabela.2.8.2 Dozory kuratorskie w roku 2014

Rodzaj postępowania	Liczba postępowań
Dozory	120
Kara ograniczenia wolności	248
Inne	48

Źródło: Dane Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sadu Rejonowego w Świeciu

Wyjaśnić należy, że kuratorzy sądowi dla dorosłych sprawują dozory wobec osób poddanych okresowi próby, w związku z zastosowaniem: warunkowego umorzenia postępowania karnego, warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności oraz warunkowego przedterminowego zwolnienia z kary pozbawienia wolności.

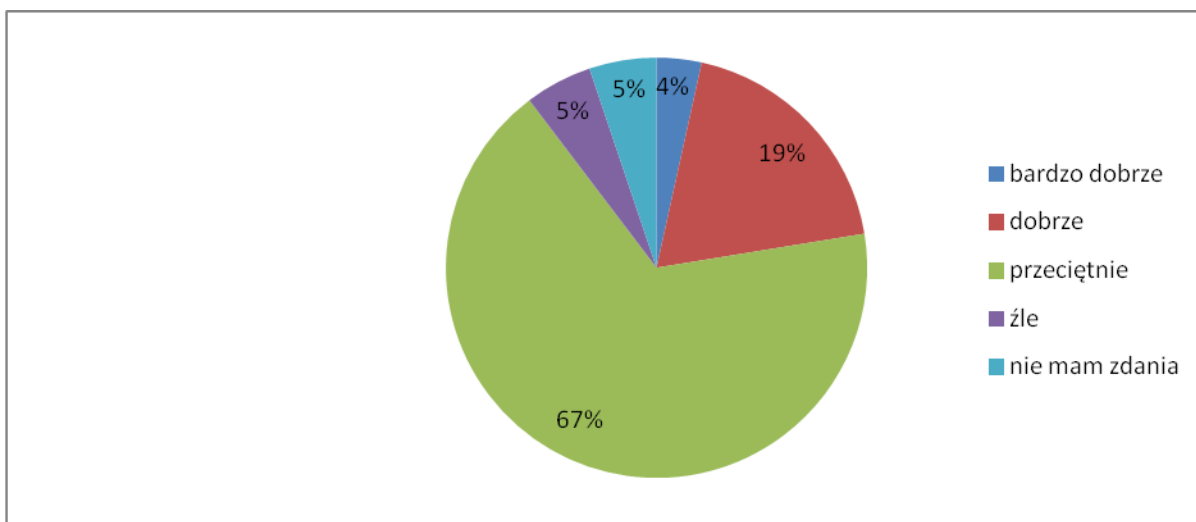
Kuratorzy przeprowadzają także na zarządzenie sądu lub innego uprawnionego organu szereg wywiadów środowiskowych zarówno na etapie postępowania karnego wykonawczego (art. 14 § 1 k.k.w.), jak i postępowania karnego procesowego (art. 214 § 1 k.p.k.).

2.9. LOKALNE PROBLEMY Z PERSPEKTYWY LIDERÓW

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy Świecie, była ankieta wypełniona przez osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej i reprezentujące wybrane instytucje lokalne takie jak: podmioty samorządowe, pozarządowe, placówki oświatowe pracowników socjalnych OPS, radnych. W sumie wypełniono 58 kwestionariuszy ankiet, które stały się podstawą do konstrukcji poniższej analizy. W ujęciu metodologicznym wykorzystano badanie liderów społecznych jako tych, których cechuje najwyższy poziom świadomości społecznej przydatnej w tego typu analizach. Jednocześnie fakt, że pochodzą oni z różnych środowisk, gwarantował partycypacyjne podejście do realizowanej diagnozy.

Wykres 2.9.1. Warunki życia w gminie Świecie

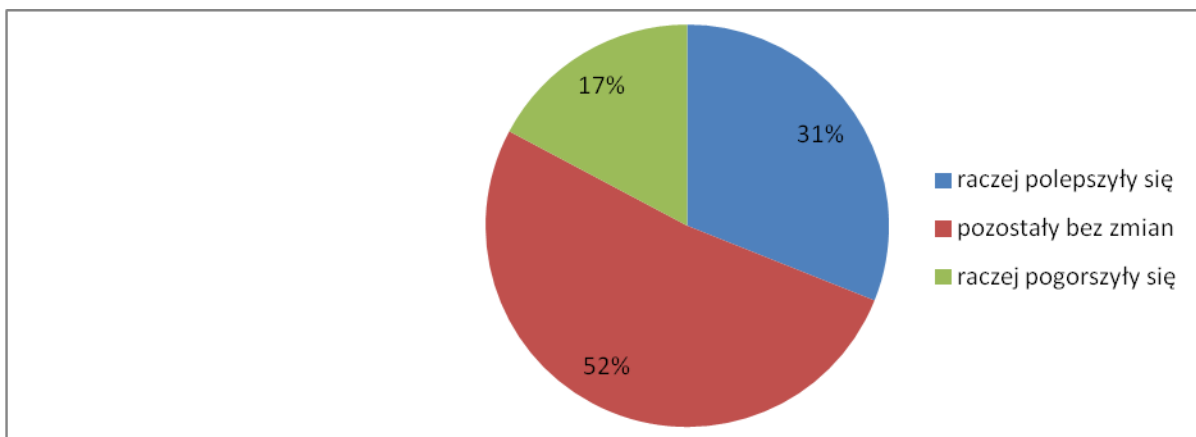
Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Na pytanie, jak oceniają Państwo aktualnie warunki życia mieszkańców (osób i rodzin), 67% osób pytanych udzieliło odpowiedzi, że są przeciętne, 23% – dobre,

11% – złe, a 5% osób nie miało zdania. Minimalna wartość osiągnęła także odpowiedź bardzo dobrze (4%).

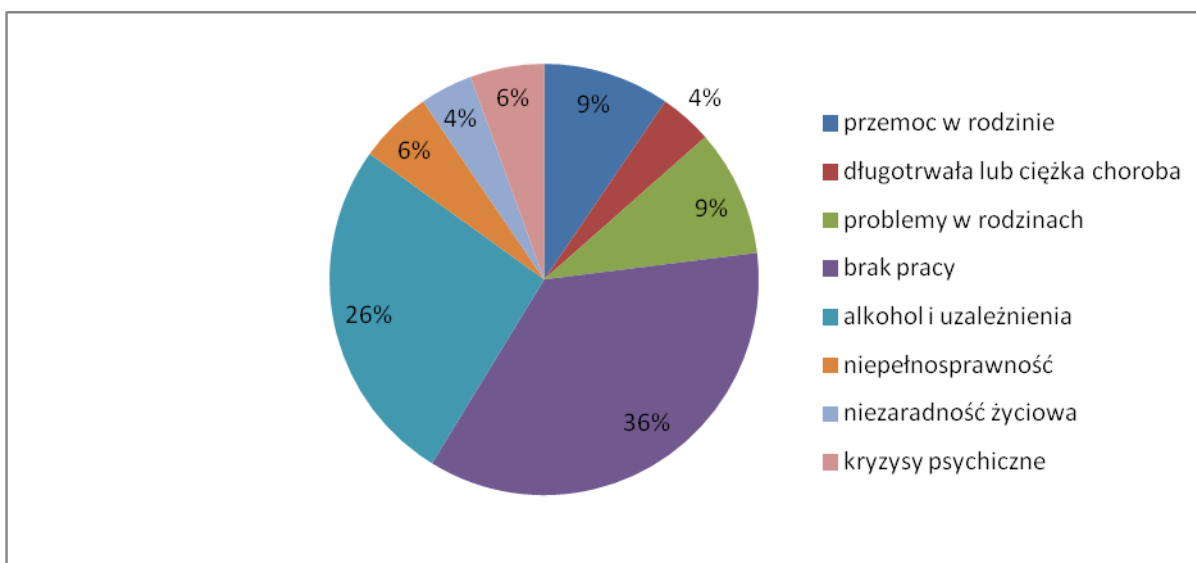
Wykres 2.9.2. Ocena warunków życia mieszkańców gminy Świecie

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Zdecydowana większość ankietowanych uznała, że warunki życia mieszkańców (osób i rodzin) w stosunku do poprzedniego roku pozostały bez zmian (52% badanych), 31% stwierdziło raczej poprawę, a 17% – pogorszenie warunków.

Wykres 2.9.3. Ocena głównych przyczyn problemów społecznych mieszkańców Gminy powodujących trudne warunki życia

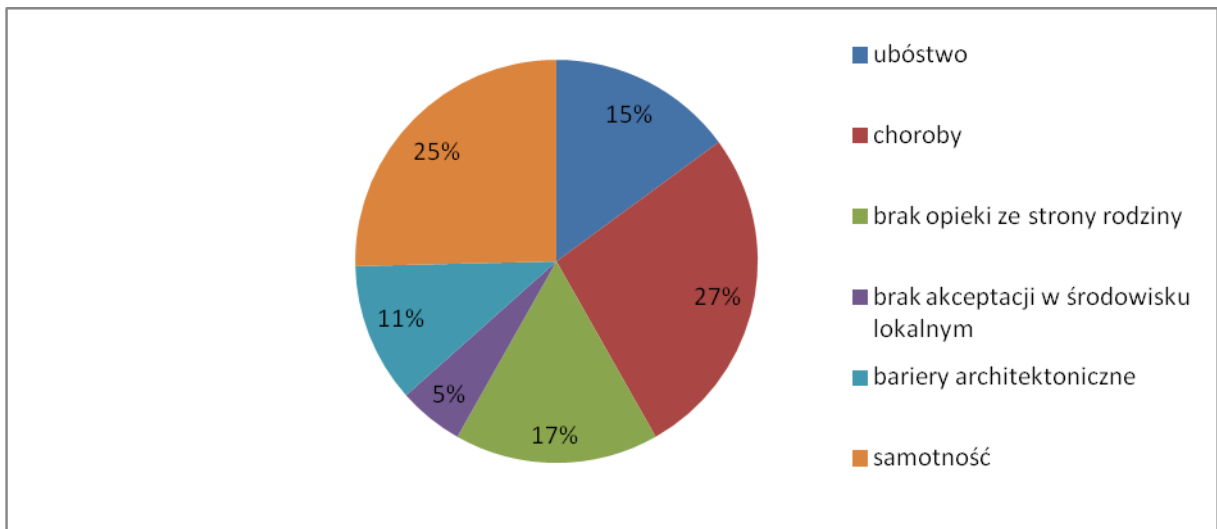

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Oceniając główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujących trudne warunki życia, 36% ankietowanych wytypowało brak pracy, 26% – alkohol i uzależnienia, natomiast 4% wskazało na niezaradność życiową.

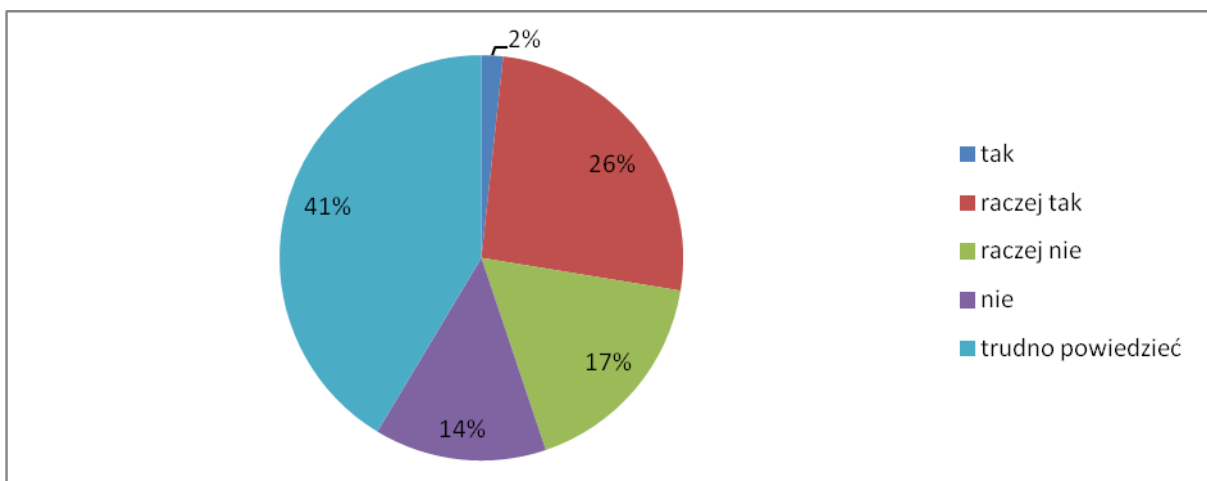
Wykres 2.9.4. Problemy społeczne dotykające osoby starsze i niepełnosprawne z terenu gminy Świecie

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Zdecydowanie najczęściej ankietowanych uznało, że problemami najczęściej dotykającymi osoby starsze i niepełnosprawne są choroby (27%). W dalszej kolejności respondenci wskazywali na samotność (25%); brak opieki ze strony rodziny i ubóstwo oceniono na poziomie po 17 % i 15 %.

Wykres 2.9.5. Ocena oferty pomocy osobom starszym w środowisku lokalnym

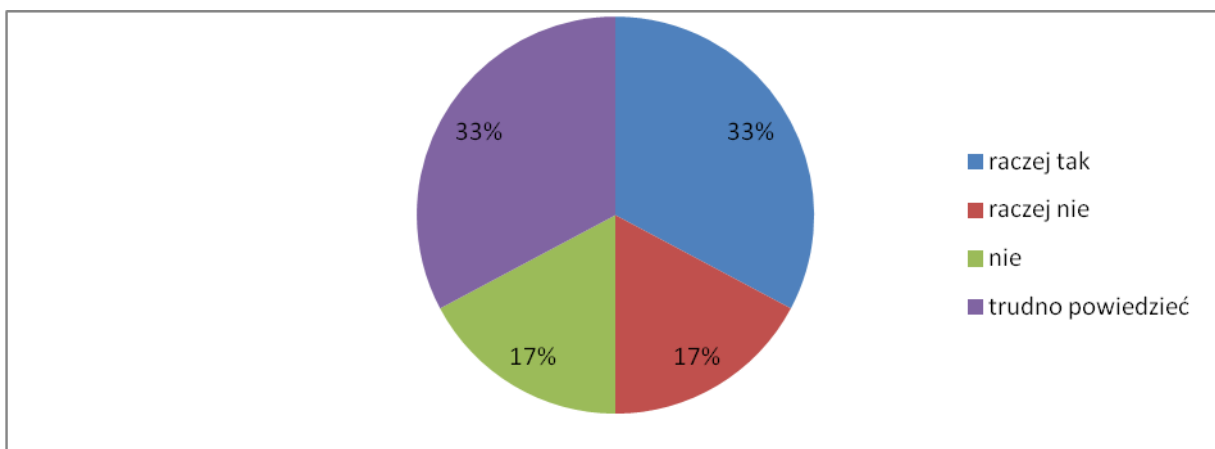

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Odpowiadając na pytanie, czy oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca, respondenci udzielili następujących odpowiedzi: raczej nie (17%), trudno powiedzieć (41%), nie (14%), raczej tak (26%), tak (2%).

Wykres 2.9.6. Ocena oferty pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w środowisku lokalnym

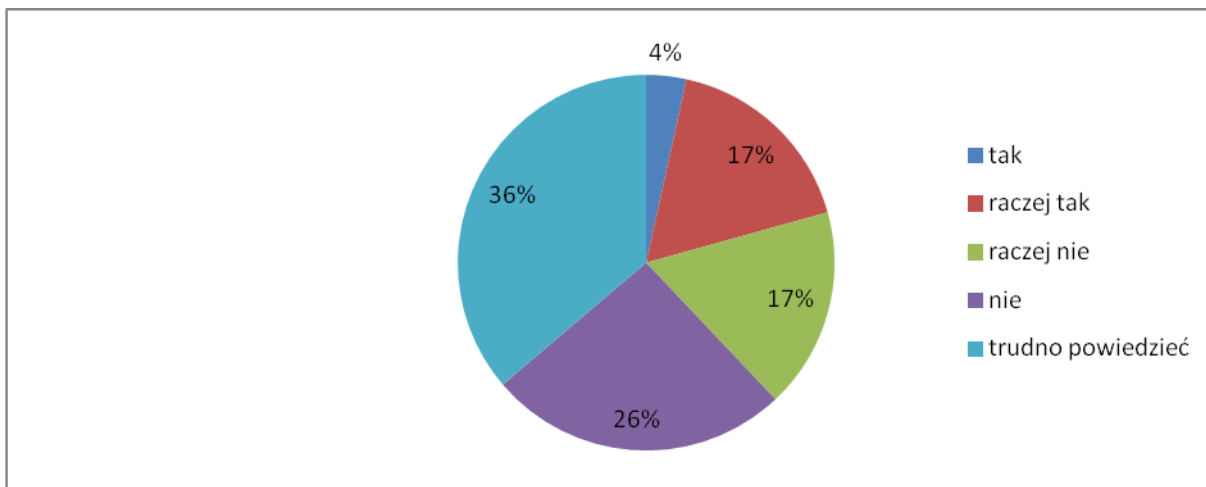

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Aż 17% respondentów oceniło pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie jako raczej niewystarczającą. 33% oceniło, że oferta pomocy jest raczej wystarczająca, a 24% – że nie jest wystarczająca. Natomiast pozostali ankietowani uznali, że trudno im się na ten temat wypowiedzieć (33%).

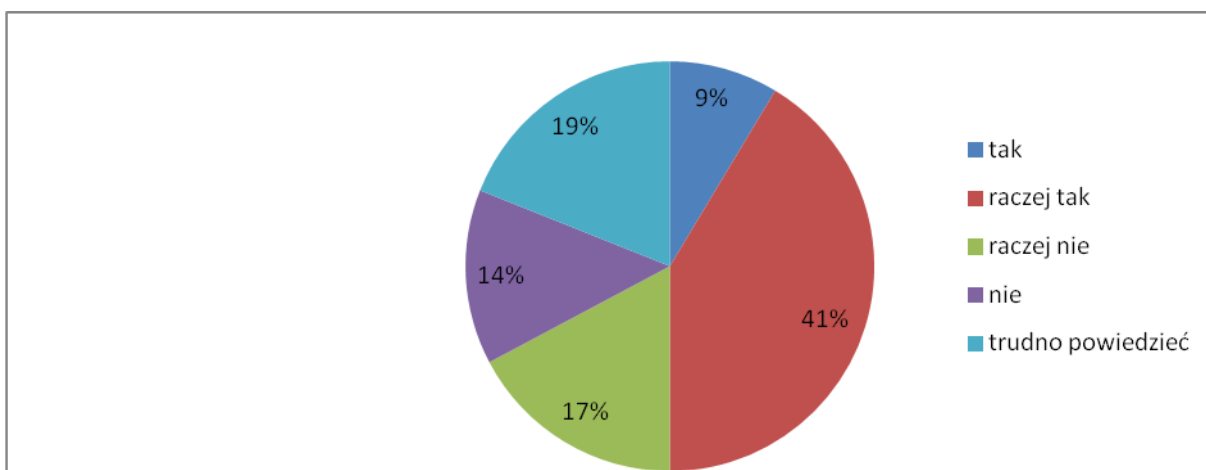
Wykres 2.9.7. Ocena oferty pomocy osobom chorym psychicznie (m.in. dostęp do ochrony zdrowia) w gminie Świecie

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Ankietowani zdecydowanie najczęściej razy wskazywali, że oferta pomocy osobom chorym psychicznie (m.in. dostęp do ochrony zdrowia) nie jest wystarczająca (26%) i raczej nie jest wystarczająca (17%), aż 36% stwierdziło, że trudno im na tak postawione pytanie jednoznacznie odpowiedzieć.

Wykres 2.9.8. Ocena oferty pomocy osobom uzależnionym (konsultacyjna, lecznicza) realizowana na terenie gminy Świecie

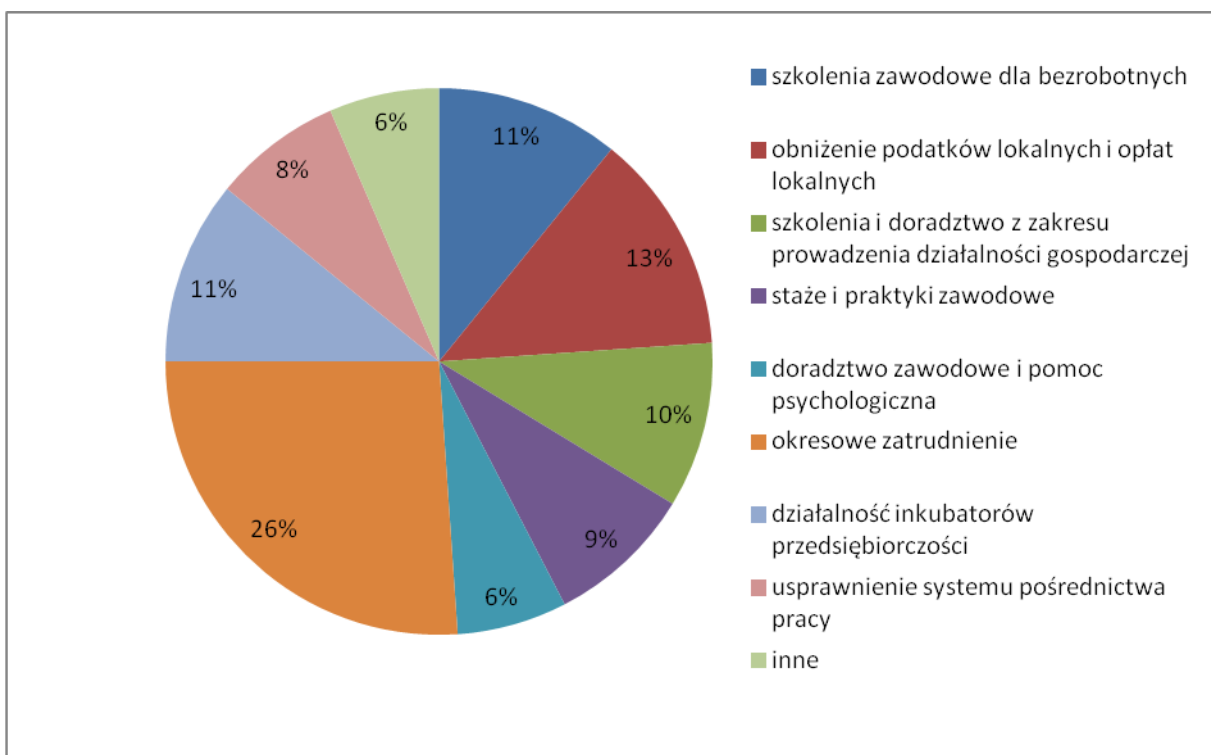

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Na pytanie, czy według Pani/Pana oferta pomocy osobom uzależnionym (konsultacyjna, lecznicza) realizowana w gminie jest wystarczająca, 41 % stwierdziło, że raczej tak, 9% – tak, 17%, że raczej nie, 14%, że nie, zaś 19% wybrało opcję „trudno powiedzieć”.

Wykres 2.9.9. Ocena działań podejmowanych na poziomie gminy Świecie, które przyczyniłyby się do spadku bezrobocia i aktywizacji zawodowej

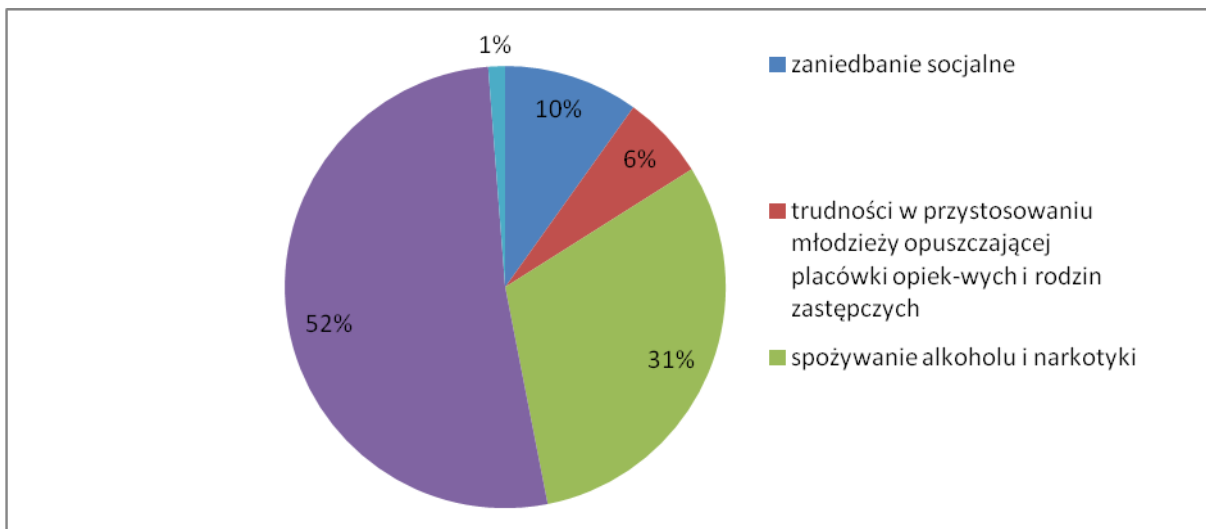

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Zdecydowana większość (26%) respondentów uważa, że okresowe zatrudnienie to jedno z ważniejszych działań podejmowanych na poziomie gminy, które w najwyższym stopniu przyczyniłoby się do spadku bezrobocia i aktywizacji zawodowej. 9% jest za stażami i praktykami zawodowymi. 10% opowiada się za szkoleniami zawodowymi dla bezrobotnych, 6% jest za szkoleniem i doradztwem z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej. 13% uważa, że należy obniżyć podatki i opłaty lokalne.

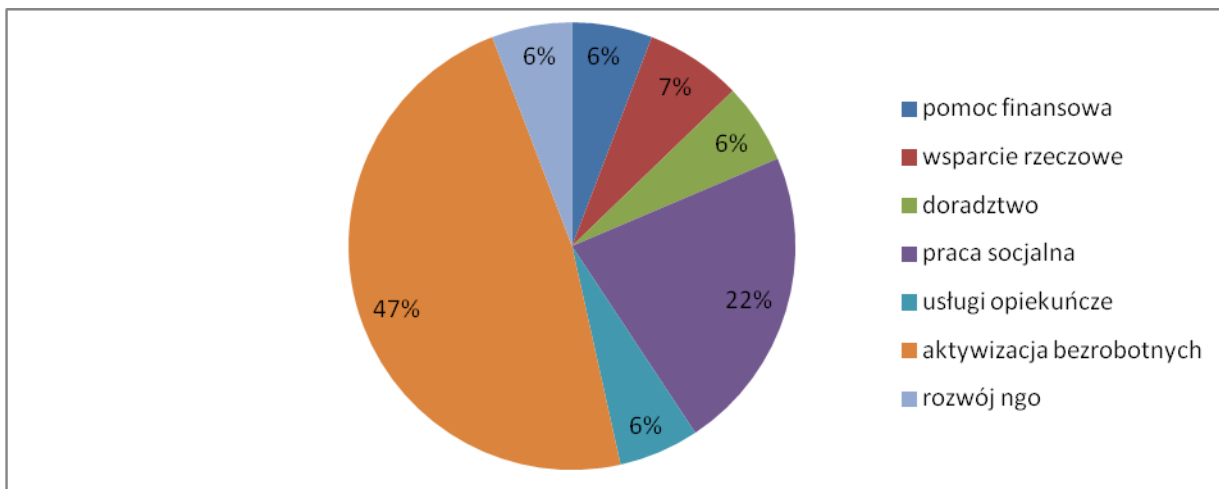
Wykres 2.9.10. Zestawienie negatywnych zjawisk, odnoszących się do dzieci i młodzieży

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Na pytanie, jakie dostrzegają Państwo negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, najczęściej ankietowani wskazali zaniedbania wychowawcze (52%). Na drugim miejscu (31%) jest spożywanie alkoholu i narkotyków. 10% wybrało zaniedbania socjalne, a 6% określiło za przyczynę trudności w przystosowaniu młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Wykres 2.9.11. Ocena form wsparcia oferowanych przez samorząd lokalny

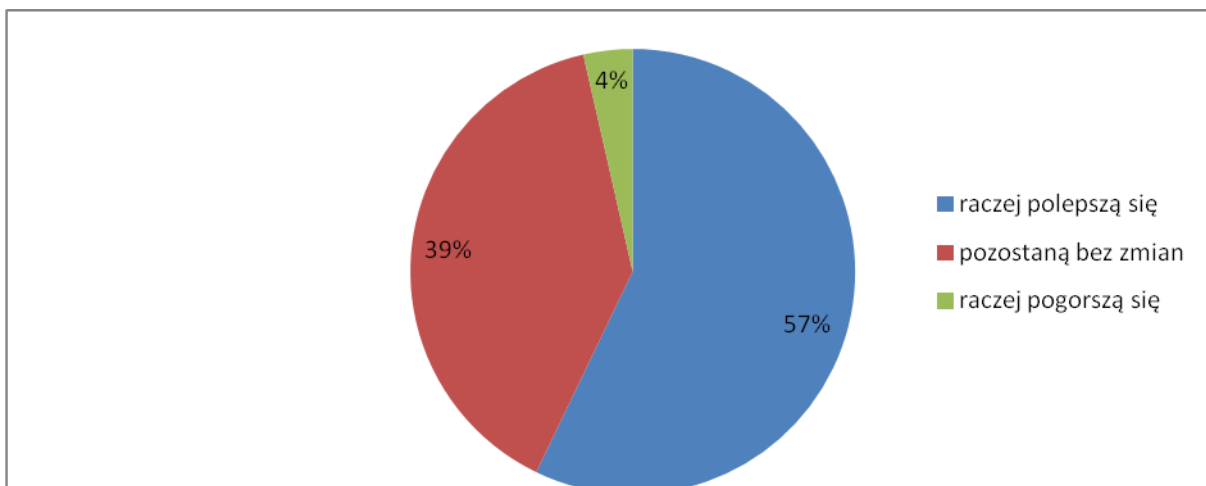

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

47% ankietowanych opowiada się za aktywizacją bezrobotnych, 22% za pracą socjalną, po 6% opowiada się za ofertą usług opiekuńczych, pomocą finansową i innymi formami wsparcia.

Wykres 2.9.12. Prognoza zmiany warunków życia

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Aż 57% osób uczestniczących w badaniu stwierdziło, że w przeciągu następnych kilku lat warunki życia mieszkańców (osób i rodzin) w gminie polepszą się. 39% ocenia, że raczej pozostaną bez zmian, a 4% ocenia, że raczej się pogorszą.

Badani liderzy wskazywali obszary problemowe, które wymagają rozwiązań: m.in. zwrócono uwagę na kondycję szkolnictwa, dodatkowe zajęcia i wsparcie gminy w pomoce dydaktyczne. Dużą rolę przywiązuje się także do właściwego startu młodych ludzi w dorosłe życie, zwraca uwagę na aktywizację i walkę z bezrobociem u młodzieży. Przyjmuje się także, że należy poprawić współpracę pomiędzy instytucjami. Działania, które powinien podjąć samorząd terytorialny, by mieszkańcom żyło się lepiej, to działania na rzecz rozwoju gospodarczego środowiska lokalnego, pozyskania inwestorów. Z uwagi na proces starzenia się lokalnej społeczności liderzy zwracają uwagę na konieczność rozwoju infrastruktury społecznej dla seniorów, która będzie dostępna na terenie całej gminy Świecie.

3. CZĘŚĆ ANALIZY STRATEGICZNEJ

Część ta zawiera ocenę wdrożenia poprzedniego dokumentu strategicznego, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), prognozę problemów społecznych na najbliższy okres programowania oraz zasoby służące rozwiązywaniu problemów społecznych.

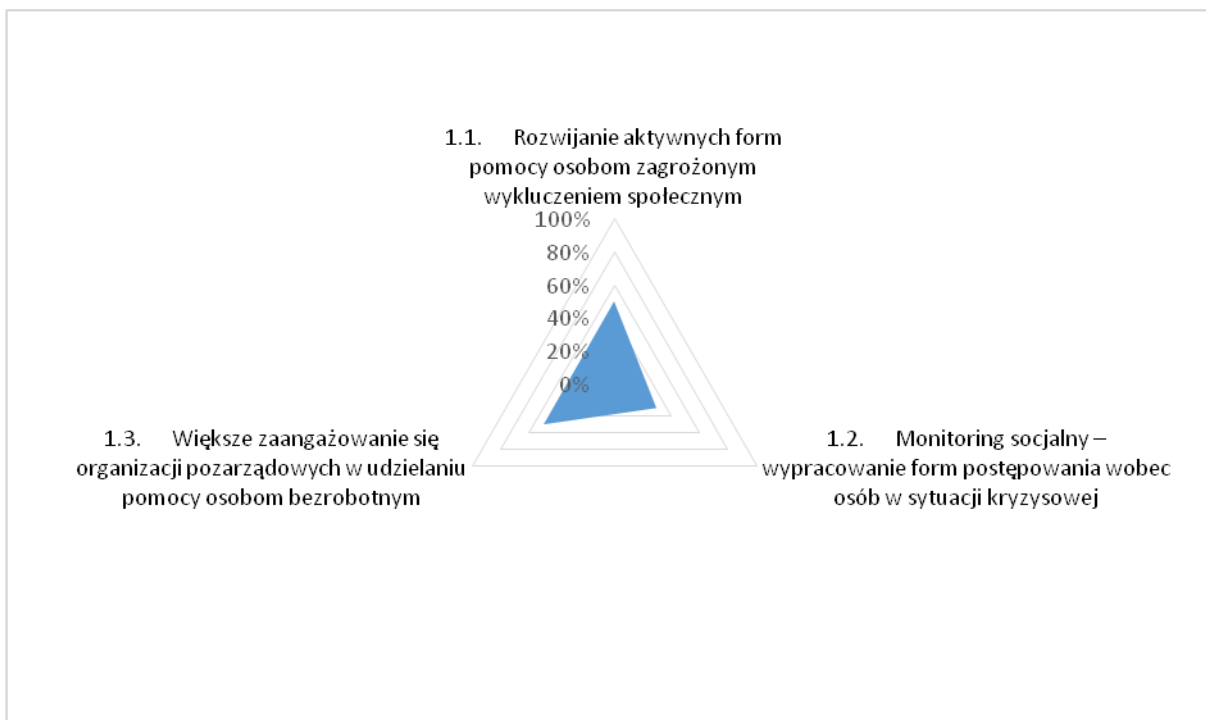

3.1. OCENA WDROŻENIA OSTATNIEJ STRATEGII

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Świecie na lata 2005-2015 została oceniona przez koordynatora dokumentu.

Przejrzysty układ dokumentu składający się z części diagnostycznej i programowej pozwala także po latach realizacji na odniesienie się zarówno do diagnozy problemów społecznych, jak i możliwości ich rozwiązywania przez struktury samorządu terytorialnego. Do oceny zostało wykorzystane narzędzie diagnostyczne OPWS.Ś.2015 pozwalające na samoocenę w skali punktowanej od 0 do 100, gdzie zero oznacza brak działań we wskazanym zakresie, natomiast sto oznacza pełne wdrożenie.

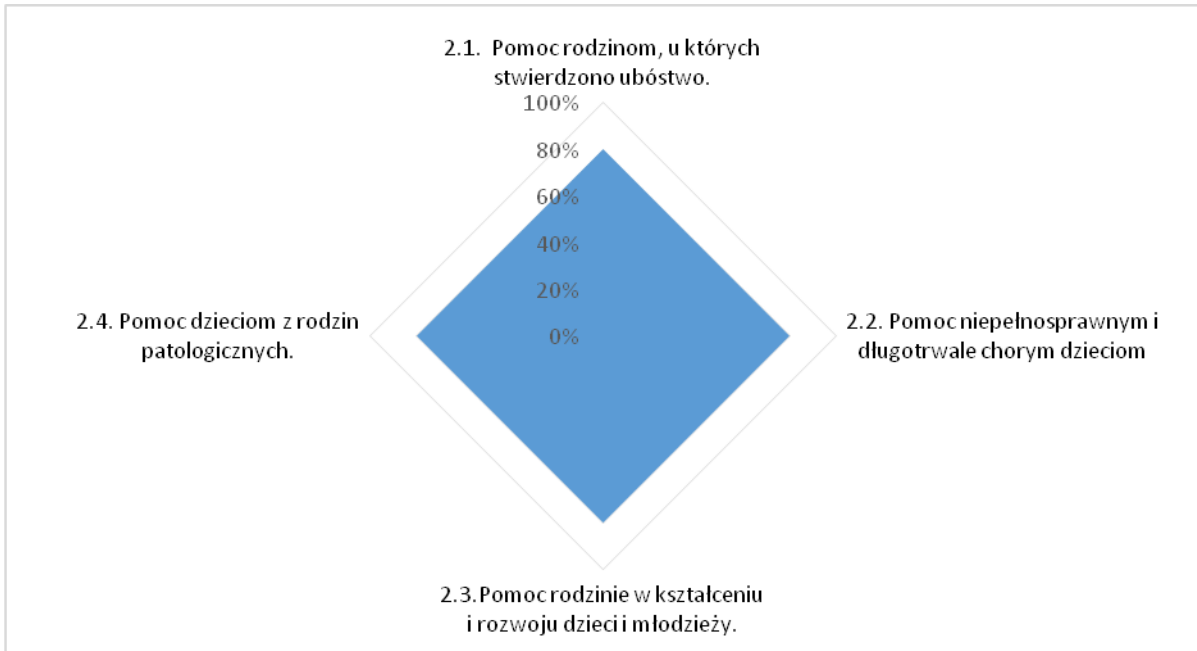
Wykres 3.1.1. Cel strategiczny 1: System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych

Źródło: Dane na podstawie narzędzia OPWS.Ś.2015r.

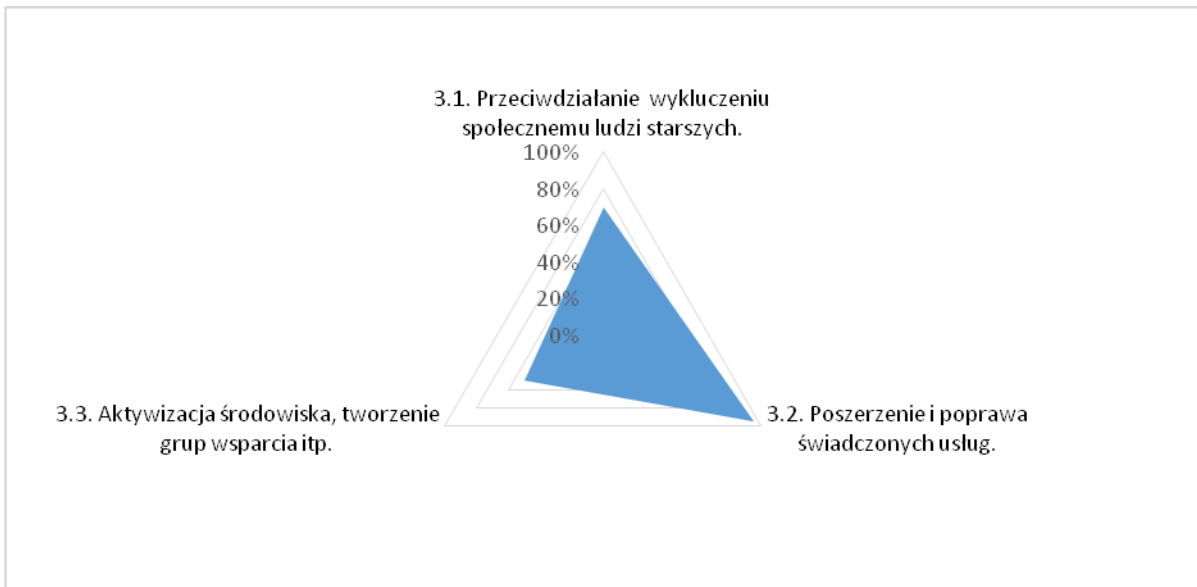

Wykres 3.1.2. Cel strategiczny 2: Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczowychowawczymi

Źródło: Dane na podstawie narzędzia OPWS.Ś.2015r.

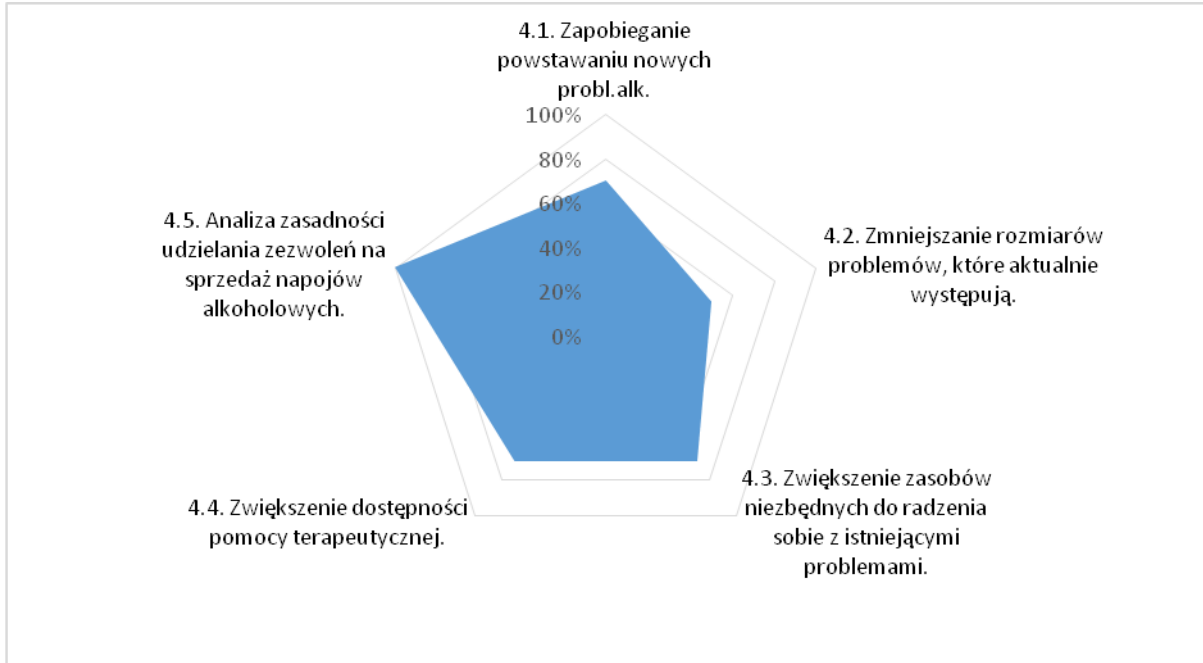
Wykres 3.1.3. Cel operacyjny 3: Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych

Źródło: Dane na podstawie narzędzia OPWS.Ś.2015r.

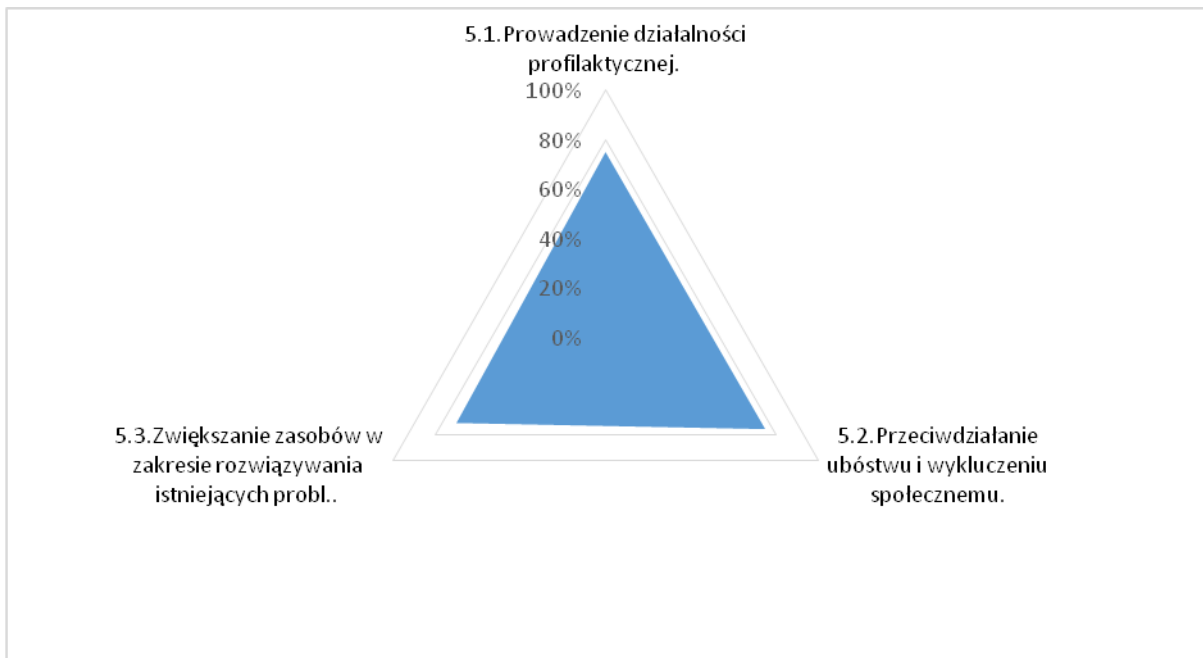

Wykres 3.1.4. Cel strategiczny 4: Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy Świecie

Źródło: Dane na podstawie narzędzia OPWS.Ś.2015r.

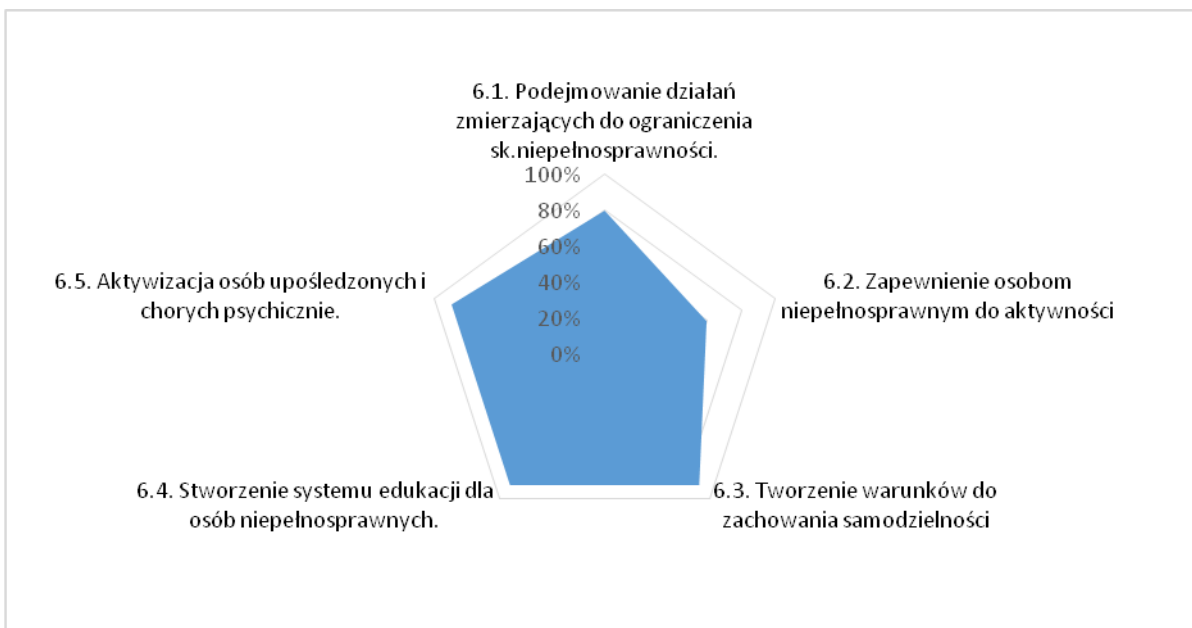
Wykres 3.1.5. Cel strategiczny 5: Ograniczenie używania narkotyków oraz związanych z tym problemów

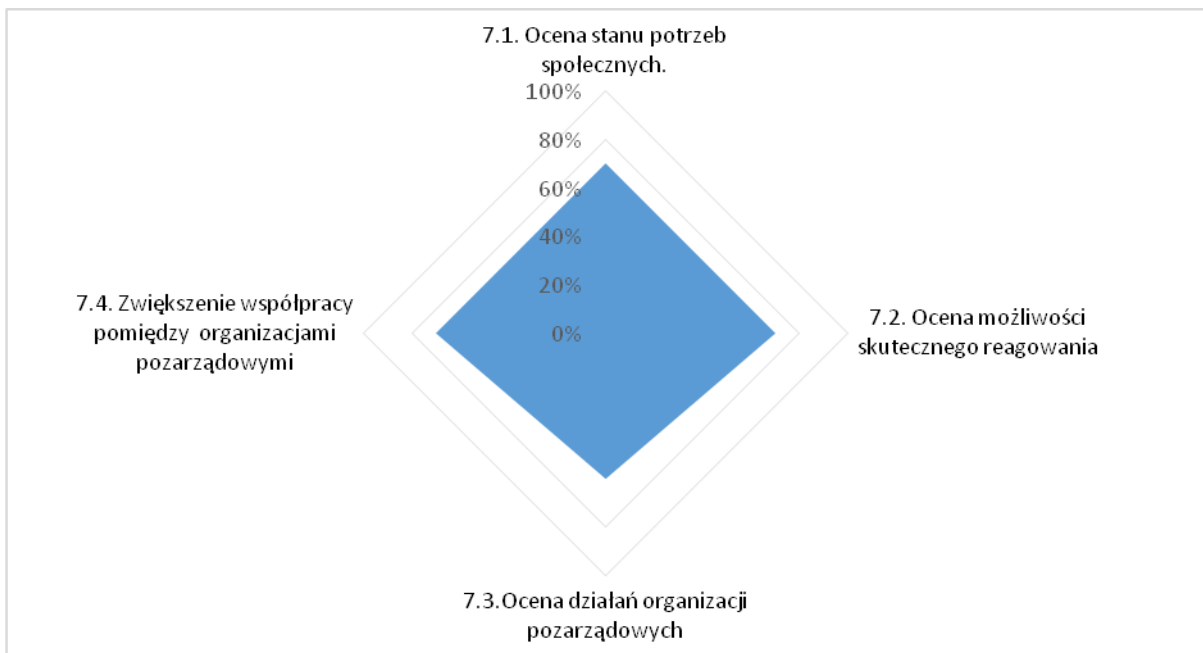
Źródło: Dane na podstawie narzędzia OPWS.Ś.2015.

Wykres 3.1.6. Cel strategiczny 6: Tworzenie warunków dla pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym

Źródło: Dane na podstawie narzędzia OPWS.Ś.2015r.

Wykres 3.1.7. Cel strategiczny 7: Monitoring problemów społecznych i rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi

Źródło: Dane na podstawie narzędzia OPWS.Ś.2015r.

3.1.1. Ocena trafności

W ocenie koordynatora Strategii cele strategii w znacznym stopniu odpowiadały na zmieniające się potrzeby i problemy społeczne. Cele strategii zostały trafnie określone i skutecznie realizowane przez gminę Świecie w latach 2005-2015.

3.1.2. Ocena efektywności

W ocenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu poniesione nakłady środków na realizację były wystarczające. W celu zwiększenia efektywności w obszarze pomocy społecznej i terapeutycznej należałoby poszerzyć kadre.

3.1.3. Ocena użyteczności

Z informacji zwrotnej wynika, iż poszerzenie oferty usług dla różnych grup społecznych na terenie gminy Świecie wpłynęło na pozytywne postrzeganie działań i zwiększyło zadowolenie społeczne.

3.1.4. Ocena trwałości

W ramach rozszerzonej infrastruktury społecznej utworzono na terenie gminy Świecie nowe placówki wsparcia, m.in. Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób

z Zaburzeniami Psychicznymi, Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych, które na trwałe wpisują się w zadania Gminy. Pozostałe inicjatywy wynikające ze strategii na dzień dzisiejszy przynoszą oczekiwane efekty i powinny się utrzymywać po zakończeniu realizacji strategii na lata 2005-2015.

3.1.5. Zadania, które powinny być kontynuowane

- Tworzenie na terenie gminy Świecie sprzyjającego klimatu dla organizacji pozarządowych mogących zorganizować Centrum Integracji Społecznej (brak chętnych osób do stworzenia CIS).
- Tworzenie programów lokalnych adresowanych do osób, którym z różnych przyczyn nie przyznano świadczeń emerytalnych (brak środków finansowych).
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.
- Organizowanie warsztatów terapeutycznych promujących zdrowy styl życia.
- Szerzenie idei wolontariatu na rzecz pomocy osobom starszym (utrudniona procedura związana z wolontariatem).
- Doradztwo i zachęcanie do rozwoju małych form pomocy dla osób starszych takich jak rodzinne domy pomocy (nie funkcjonują na terenie naszej gminy).
- Podjęcie działań dla uruchomienia bezpłatnych telefonów dla osób samotnych.
- Podjęcie działań w celu stworzenia zespołu wolontariuszy do opieki i pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym w domu (utrudniona procedura związana z wolontariatem).
- Powiększenie liczby miejsc w warsztatach terapii zajęciowej (brak środków finansowych).

3.2. ANALIZA SWOT

Planowanie strategiczne posiada też swoje specyficzne instrumenty z zakresu analizy strategicznej, które są wykorzystywane do konstrukcji diagnozy w strategii rozwiązywania problemów społecznych. Analiza SWOT jest postępowaniem badawczym spełniającym najważniejsze funkcje diagnostyczne, pozwala na ocenę całości, ale jednocześnie wskazuje na słabe punkty systemu, które z czasem można przełożyć na konkretne rozwiązania. Zakres analizy jest odnoszony zarówno do czynników wewnętrznych, jak i szeroko rozumianej rzeczywistości zewnętrznej. W procesie tej analizy stosuje się zasadniczo dwa kryteria oceny czynników wpływających na rzeczywistość, tj. rodzaj skutku rzeczywistego lub potencjalnego oddziaływania danego czynnika na organizację oraz szeroko rozumianą lokalizację czynnika względem organizacji. Stosując złożone postępowanie dyskryminacyjne uzyskuje się cztery grupy czynników, których pierwsze litery angielskich nazw składają się na nazwę metody, tzn.: mocne (*Strengths*) i słabe (*Weaknesses*) strony organizacji oraz szanse (*Opportunities*) i zagrożenia (*Threats*) w jej otoczeniu.

Analiza SWOT została przeprowadzona w oparciu o spotkanie warsztatowe zorganizowane 17 czerwca 2015 r. przez Ośrodek Pomocy Społecznej w siedzibie Urzędu Miejskiego w Świeciu. W spotkaniu uczestniczyły następujące osoby:

- ✓ Bartnik Kazimiera - sołtys Głogówka Królewskiego;
- ✓ Brac Marzena - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Chareński Maciej - Schronisko dla Bezdomnych w Świeciu;
- ✓ Chudziński Jan - sołtys Gruczna;
- ✓ Ciepłińska Anna - Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Świeciu;
- ✓ Eichler Jolanta - Referat Polityki Społecznej - Urząd Miejski w Świeciu;
- ✓ Frank Alicja - Polski Związek Niewidomych w Świeciu;
- ✓ Fura Waldemar - Ośrodek Oświaty i Wychowania w Świeciu;
- ✓ Janiszewska Ewelina - Ośrodek Integracji i Rehabilitacji w Świeciu;
- ✓ Jasnoch Tatiana - Stowarzyszenie Niebieski Klucz w Świeciu;

- ✓ Kania Hanna - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Karczewska Iwona - Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Świeciu;
- ✓ Karolina Gapska - Kostrzewa - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu;
- ✓ Kasica Karolina - Powiatowy Urząd Pracy w Świeciu;
- ✓ Kądziela Teresa - sołtys Kosowa;
- ✓ Konwerska Renata - Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Świeciu;
- ✓ Kułakowski Krzysztof - z-ca Burmistrza Świecia;
- ✓ Młynik Ludmiła - Stowarzyszenie Osób Bezrobotnych w Świeciu;
- ✓ Mollus Henryk - sołtys Polskiego Konopatu;
- ✓ Nadrakowska Grażyna - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Noetzelmann Sabina - Lokalna Grupa Działania w Świeciu;
- ✓ Pauka Joanna - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Piątek Katarzyna - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Piędel Bożena - sołtys Wiąga;
- ✓ Piotrowski Leszek - Rada Miejska w Świeciu;
- ✓ Plewa Zdzisław - Inkubator Przedsiębiorczości w Świeciu;
- ✓ Podgórski Zbigniew - Rada Miejska w Świeciu;
- ✓ Sternal - Wolańczyk Beata - Miejsko - Gminna Przychodnia w Świeciu;
- ✓ Subkowska Klaudia - Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Urząd Miejski w Świeciu;
- ✓ Szymańska Beata - Miejska Biblioteka Publiczna w Świeciu;
- ✓ Śpionek Ewa - Referat Mieszkaniowy - Urząd Miejski w Świeciu;
- ✓ Tantlewicz Lucyna - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Tarach Bogdan - Rada Miejska w Świeciu;
- ✓ Topoliński Mieczysław - sołtys Dworzyska;
- ✓ Wamka Iwona - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Witek Magdalena - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Wódzka Natalia - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu;
- ✓ Wójcik Jerzy - Rada Miejska w Świeciu;
- ✓ Żurek Leszek - Sekretarz Gminy Świecia;

Zespół Doradzo Metodyczny wraz z kierownikiem OPS w Świeciu uzgodnił kluczowe dla środowiska kwestie, które pogrupowano wg kategorii właściwych dla analizy, oceniając odpowiedź lokalnego systemu polityki społecznej na występujące potrzeby społeczne. Analizując wewnętrzne uwarunkowania, oceniano w szczególności:

- istniejącą infrastrukturę społeczną;
- jakość realizowanych usług;
- specjalizację kadr służb społecznych;
- kondycję organizacji pozarządowych;
- postawy beneficjentów systemu.

Poddając analizie uwarunkowań zewnętrznych oceniano w szczególności:

- ramy prawne funkcjonowania systemu polityki społecznej;
- finansowanie systemu;
- istniejące programy mające wpływ na samorząd lokalny;
- współpracę z innymi podmiotami w rozwiązywaniu kwestii społecznych;
- postawy społeczne wobec poszczególnych problemów;
- rolę środków masowego przekazu.

Dla zobrazowania skali oddziaływania poszczególnych czynników na lokalny system polityki społecznej przyjęto właściwą skalę:

- 3 silne dodatnie oddziaływanie danego czynnika;
- 2 przeciętne dodatnie oddziaływanie danego czynnika;
- 1 słabe dodatnie oddziaływanie danego czynnika;
- 0 brak oddziaływania danego czynnika;
- -1 słabe ujemne oddziaływanie danego czynnika;
- -2 przeciętne ujemne oddziaływanie danego czynnika;
- -3 silne ujemne oddziaływanie danego czynnika.

1. Wewnętrzne uwarunkowania strategiczne kwestii społecznych								
Nazwa czynnika		Siła oddziaływania czynnika						
		-3	-2	-1	0	1	2	3
Mocne strony	Wykwalifikowana kadra i programy pomocowe w zakresie przeciwdziałania bezrobociu							
	Rozwój form wsparcia dla bezrobotnych i współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi							
	Rozwój kształcenia zawodowego							
	Dobry dostęp do różnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (powstanie Orlików, ścieżki rowerowe)							
	Współpraca i przepływ informacji w sferze niepełnosprawności							
	Rozbudowana infrastruktura dla bezdomnych (schronisko dla bezdomnych, jadłodajnie)							
	Możliwość samorealizacji osób starszych w organizacjach samopomocowych							
	Dobry dostęp do domów pomocy społecznej							
	Funkcjonujący gminny program przeciwdziałania uzależnieniom gwarantujący środki i szeroki zakres usług							
	Funkcjonowanie 7 oddziałów Świetlicy profilaktyczno- wychowawczej „Gniazdo”							
	Istnienie licznych organizacji pozarządowych							
	Profesjonalnie przygotowana kadra pomocy społecznej do realizacji zadań							
	Rozwinięta infrastruktura socjalna							
Stabe strony	Brak miejsc pracy dla absolwentów oraz osób długotrwale bezrobotnych							
	Brak oferty pomocowej dla osób opuszczających zakłady karne							

Zbyt niska liczba żłobków								
Brak pedagogów ulicznych								
Niewystarczająca liczba lokali socjalnych								
Brak schroniska dla samotnych matek oraz brak na terenie Gminy miejsca dla samotnych matek								
Niewystarczająca ilość poradnictwa dla rodzin w kryzysie								
Niewystarczająca ilość miejsc dla osób w DDP								
Brak działań i inicjatyw wpływających na integrację osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną								
Mała liczba wyspecjalizowanej kadry współpracującej z osobami niepełnosprawnymi								
Brak asystentów dla osób niepełnosprawnych								
Brak mieszkań chronionych								
Brak opieki krótkoterminowej i całodobowej opieki dla starszych								
Brak wsparcia niematerialnego na obszarach wiejskich								
Brak oferty pomocowej dla dzieci i młodzieży kończącej OHP i OSzW								
Brak węzła kolejowego i niewystarczająca komunikacja miejska								
Brak dostępu do edukacji włączającej								
Brak wsparcia dla dzieci z rodzin alkoholowych: psycholog, terapeuta								
Brak punktu darmowych porad prawnych								
Zbyt słabe wykorzystanie terenów inwestycyjnych								

Źródło: Opracowanie własne OPS w Świeciu

2. Zewnętrzne uwarunkowania strategiczne kwestii społecznych								
Nazwa czynnika		Siła oddziaływania czynnika						
		-3	-2	-1	0	1	2	3
Szanse	Potencjalni inwestorzy, którzy mogą pojawić się w środowisku							
	Środki finansowe z UE w nowym okresie programowania							
	Położenie i rozwój gospodarczy regionu							
	Postrzeganie uzależnień jako problemu społecznego							
	Programy rządowe wspierające starszych ASOS-WIGOR							
	Rozwój ekonomii społecznej							
	Rozwój kapitału społecznego (wiedza, doświadczenie)							
	Rozwój planowania strategicznego							
Zagrożenia	Ograniczone budżetowe miasta i Gminy							
	Nieadekwatne do sytuacji życiowych prawo							
	Rozluźnione więzi rodzinne, społeczne							
	Brak akceptacji społecznej dla wykluczonych							
	Bierność osób marginalizowanych							
	Starzenie się społeczeństwa							
	Wzrost liczby osób niepełnosprawnych							
	Zbyt niskie środki PEFRON							
	Nierównomierna i niewystarczająca pomoc osobom niepełnosprawnym							
	Bariery w dostępie do rehabilitacji i lekarzy							
	Bariery utrudniające pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym							
	Zbyt długie terminy oczekiwania na badanie w PPP							
	Dobrowolność w leczeniu odwykowym, mała efektywność							

Źródło: Opracowanie własne OPS w Świeciu

3.3. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE REALIZACJĘ STRATEGII

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy Świecie lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

3.3.1. Instytucje samorządowe i placówki

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy Świecie jest Ośrodek Pomocy Społecznej mieszczący się przy ulicy Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 15, 86-105 Świecie. Podmiotem prowadzącym jednostkę jest Urząd Miejski w Świeciu. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz innych aktów prawnych. Koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców środowiska lokalnego znajdujących się w trudnej sytuacji materialnobytovej i zdrowotnej. Kadra zatrudniona w OPS licząca 63 osoby na umowy o pracę oraz pracownicy zatrudnieni na umowę zlecenie w liczbie 19 osób (terapeuci, rehabilitanci, behawioryści, psycholog, prawnik oraz informatyk) regularnie uczestniczy w formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji w celu podnoszenia jakości swoich usług.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu w latach 2010 - 2014 realizował projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „ Program Aktywizacji i Wsparcia w gminie Świecie ”. W sumie do projektu zakwalifikowano od kilkudziesięciu do ponad stu beneficjentów, którzy wyrazili gotowość do jego przystąpienia.

Tabela 3.3.1. Realizacja projektów z funduszy UE w latach 2010-2014

Czas realizacji	Nazwa projektu	Liczba beneficjentów	Środki finansowe
III-X 2010	Program Aktywizacji i Wsparcia w gminie Świecie	67	260 499
V-XII 2011	Program Aktywizacji i Wsparcia w gminie Świecie	78	317 206
III-XII 2012	Program Aktywizacji i Wsparcia w gminie Świecie	96	384 050
I-2013 do XII 2014	Program Aktywizacji i Wsparcia w gminie Świecie	108	443 849

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Projekty przeprowadzono w Ośrodku Pomocy Społecznej w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego, skierowany był do mieszkańców gminy Świecie będących w wieku aktywności zawodowej, niepracujących i korzystających z różnych form wsparcia w ramach pomocy społecznej. Celem projektu była aktywizacja społeczno-zawodowa tych osób. W ramach projektu uczestnicy uzyskali bezpłatne wsparcie z zakresu integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej i edukacyjnej. W ramach instrumentów aktywnej integracji uczestnicy uzyskali następujące formy wsparcia:

- warsztaty kompetencji i umiejętności społecznych;
- indywidualne konsultacje psychologiczne;
- warsztaty aktywnego poszukiwania pracy;
- indywidualne konsultacje z doradcą zawodowym.

Do jednostek, które w istotny sposób przyczyniają się do rozwiązywania problemów społecznych w środowisku lokalnym, należą:

Tabela 3.3.2. Zasoby instytucjonalne w roku 2014

Nazwa placówki	Przeznaczenie	Liczba klientów /miejsc/usług
Ośrodek Integracji i Rehabilitacji w Świeciu	Rehabilitacja, zajęcia logopedyczne, ruchowe	200 dzieci
Warsztaty Terapii Zajęciowej przy	Rehabilitacja	25 miejsc

Towarzystwie Wspierania Osób Niepełnosprawnych		
Zakład Poprawczy	Resocjalizacja – terapia	(prowadzi Ministerstwo Sprawiedliwości)
Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych (prowadzi NZOZ Florencja II)	Pobyt dzienny, wsparcie starszych	28 osób
Dom Pomocy Społecznej dla przewlekle somatycznie chorych Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo	Pobyt całodobowy, wsparcie	44 osoby
Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi – OPS	Pobyt całodobowy, wsparcie	32 osoby
Schronisko dla Bezdomnych – OPS	Pobyt całodobowy, wsparcie	49 osób
Jadłodajnia Bar „Kajtek”	Wsparcie osób ubogich i bezdomnych	45 osób miesięcznie
Jadłodajnia Św. Brata Alberta Parafialny Zespół „Caritas” Rzymskokatolickiej Parafii Św. Józefa	Wsparcie osób ubogich i bezdomnych	40 posiłków dziennie

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Ofertę adresowaną do dzieci i młodzieży uzupełniają placówki wsparcia dziennego i całodobowego.

Tabela 3.3.3. Placówki wsparcia dziennego w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza „Gniazdo” - ilość miejsc	120	90	90
Kwota wydatków	399 281,74	365 596,32	366 761,96
Stowarzyszenie Osób Bezrobotnych Świetlica „Dziupła” - ilość miejsc	25	25	25
Kwota wydatków	37 083,90	42 033,60	58 653,40

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Wśród placówek, które prowadzi lub z którymi współpracuje powiat świecki – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (nie wykazanych w tabeli powyżej), należy wskazać:

- Ośrodek Interwencji Kryzysowej ul. Sądowa 18, 86-100 Świecie – w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu;
- Dom Pomocy Społecznej – dla przewlekle psychicznie chorych, Głuszyce 86-120 Pruszcz;
- Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Bąkowie;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 i nr 2, 86-160 Warlubie;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza dla dziewcząt w Topolnie, 86 -120 Pruszcz – umowa na zlecenie zadania zawarta ze Zgromadzeniem Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej;
- Powiatowy Ośrodek Aktywnej Rehabilitacji Społecznej ul. Wojska Polskiego, 86-100 Świecie – umowa na zlecenie zadania z Towarzystwem Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Świeciu;
- Międzygminny Ośrodek Opiekuńczy w Pruszczu, 86-120 Pruszcz; Łowińska 9;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej ul, Myśliwska 1a, 86-170 Nowe – umowa na zlecenie zadania z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Nowem.

3.3.2 Organizacje pozarządowe

Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi dotyczy realizacji zadań publicznych określonych w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w zakresie odpowiadającym zadaniom gminy Świecie i ma charakter współpracy finansowej i niefinansowej.

Finansowe formy współpracy gminy obejmowały w roku 2014:

- 1) Zlecenie realizacji zadań publicznych poprzez powierzenie (finansowanie) oraz wspieranie (dofinansowanie) wykonania zadania i udzielanie dotacji na ten cel.
- 2) Zlecenie realizacji zadań z pominięciem otwartego konkursu ofert na warunkach określonych w art. 19a ustawy.

Tabela 3.3.4. Formy współpracy z organizacjami pozarządowymi

Forma współpracy	Ilość przypadków
zlecenia realizacji zadań własnych	14
dofinansowywanie działalności statutowej organizacji	38
wsparcie rzeczowe, np. sprzęt, wyposażenie	0
wsparcie lokalowe	8
doradztwo, konsultacje	Na bieżąco

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu

Samorząd gminy Świecie dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej organizacji oraz doradztwa i konsultacji.

3.4. PODSUMOWANIE DIAGNOZY I PROGNOZA ZMIAN SPOŁECZNYCH

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

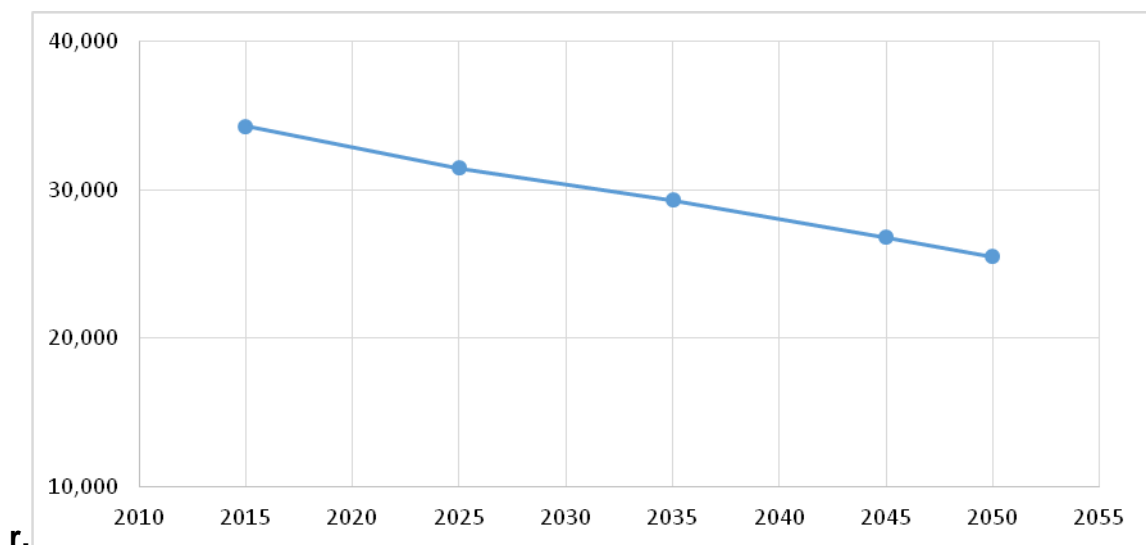
Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprojektować działania, są dysfunkcje występujące w rodzinach. Rodzinę należy wzmocnić tak, aby w skuteczniejszy sposób mogła

opierać się pojawiającym kryzysom. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom niepełnosprawnym i starszym – grupom zwiększającym się na terenie gminy i zarazem szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne.

Równie ważne jest przeciwdziałanie bezrobociu prowadzącemu do ubóstwa i stwarzającemu zagrożenie bezdomnością. Istotnym zagadnieniem jest także przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych. Samorząd powinien prowadzić i rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Wykres 3.4.1. Prognoza zmian populacji do 2050

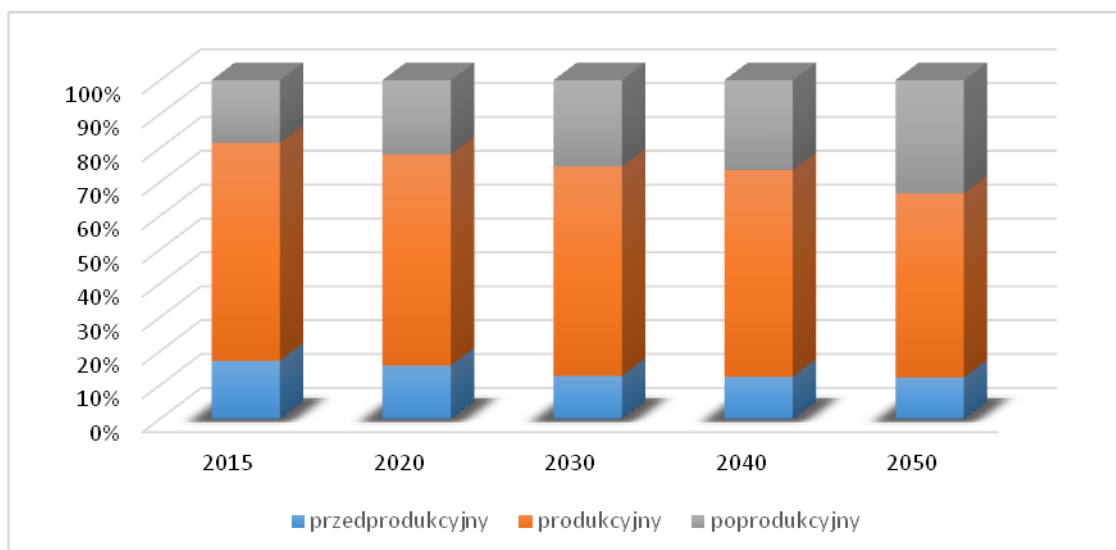

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Wykres 3.4.2. Prognoza zmian struktury wewnętrznej populacji do 2050 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie z niemal 6,5 mln w 2010 r. do co najmniej 9,6 mln w roku 2035, co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju. Zgodnie z prognozami ludności na wskazanym terenie przewiduje się wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Mimo obecnie dobrej sytuacji demograficznej gminy należy zakładać, że w kolejnych latach nasili się zjawisko problemów społecznych dotyczących tej grupy społecznej. Do problemów tych należą przede wszystkim: samotność, choroby, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności, uzależnienie funkcjonalne, które pogłębia brak – w dostatecznej ilości i odpowiednich rodzajów – sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego.

Jednym z ważniejszych czynników określających rozwój społeczeństwa jest stały wzrost poziomu wykształcenia. W ciągu dziewięciu lat dzielących spisy powszechne ludności obserwuje się dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia. Obserwowane trendy dążenia dużych grup ludności do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwalają sądzić, że dane dotyczące wykształcenia z roku na rok będą ulegały znaczącej poprawie. Dotyczy to jednak głównie osób z wykształceniem średnim, które uzyskują wykształcenie wyższe. Opisane tendencje dotyczące

kształcenia dorosłych nie dotyczą niestety osób starszych z wykształceniem podstawowym.

Potencjał społeczny środowiska lokalnego będzie jednym z najważniejszych elementów kształtujących przestrzeń polityki społecznej. Aktywność obywateli koncentrująca się m.in. w działaniach organizacji pozarządowych należy wspierać poprzez rozmaite instrumenty, które będą miały wpływ na rozwój osobowy organizacji i szersze ich włączenie w nurt życia publicznego.

Konieczne są zmiany polegające na odejściu od świadczenia usług opiekuńczych i ratownictwa społecznego, które poprzez rozbudowany system działań osłonowych bardziej utrwalał zjawisko bezradności społecznej niż aktywizował do działania. Zmiana oznacza także stopniowe zwiększenie znaczenia samego procesu zarządzania polityką społeczną wobec dotychczasowego nacisku kładzionego na proces jej bezpośredniego wykonawstwa.

W procesie tym bardzo ważne jest nowe określenie roli organizacji pozarządowych w ciągu najbliższych lat oraz systematyczne inwestycje w budowę kapitału społecznego, w szczególności poprzez edukację osób dorosłych.

W związku z tym, że zgodnie z prognozami liczby ludności na wskazanym terenie roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie się zwiększała, można założyć, że nastąpi wzrost liczby osób niepełnosprawnych na tym terenie. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków; sytuacja ta w najbliższych latach nie ulegnie szczególnym zmianom. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia, co wskazuje na kolejne wyzwania dla lokalnej polityki społecznej.

Spożywanie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznych problemów odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jednym z dominujących środków na pokonanie codziennych przeciwności i kłopotów. Niebagatelne znaczenie mają problemy materialne wywołane głównie brakiem

zatrudnienia. W konsekwencji jego wzrostu można oczekiwać wzrost liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych używek.

Wydaje się, że w perspektywie najbliższych lat nadal kwestia ta pozostanie poważnym wyzwaniem dla kształtowania lokalnej polityki społecznej i stąd konieczne będą działania profilaktyczne dla całej populacji, szczególnie dzieci i młodzieży, jak i interwencyjne wobec osób nadużywających alkoholu.

Do jednych z najczęstszych przyczyn przemocy w rodzinie, zaraz po braku umiejętności panowania nad gniewem i złością, zalicza się uzależnienie od alkoholu. W związku z tym, że w kolejnych latach problem uzależnienia alkoholowego prawdopodobnie będzie się pogłębiał, bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych należy zakładać, że nasili się również zjawisko przemocy w rodzinie.

Zważywszy na sytuację społeczną i gospodarczą należy zauważyć, że skala ubóstwa i bezrobocia może w ciągu najbliższych lat wzrastać, stąd konieczne są działania uprzedzające tę sytuację – oczywiście w tych przypadkach, w których jest to możliwe – m.in. poprzez projekty zawierające naukę gospodarowania zasobami finansowymi. Nawet jeżeli poziom bezrobocia do 2026 r. zacznie spadać, nadal pozostanie szereg osób nieprzystosowanych do pozostawania w zatrudnieniu. Dla tej grupy trzeba będzie zaplanować działania, korzystając z rozwiązań, jakie stwarza ekonomia społeczna.

Podstawowym powodem ubóstwa jest bezrobocie. W związku z tym, że zakłada się w kolejnych latach wzrost bezrobocia, należy również zakładać spadek dochodów własnych gospodarstw domowych, a tym samym spadek ich zamożności i wzrost ubóstwa.

Nie prognozuje się zmian w zakresie bezdomności. Ewentualny wzrost liczby osób bezdomnych może wynikać z prognozowanego pogłębiającego się ubóstwa i bezrobocia – niskie dochody mogą nie wystarczyć na pokrycie opłat czynszowych za mieszkanie. Wysoka zaległość z tego tytułu może być z kolei powodem do eksmisji, która jest już tylko krokiem do bezdomności, prognozowanego wzrostu uzależnień – osoby uzależnione od alkoholu lub narkotyków mogą być nieakceptowane przez członków rodziny i zostać przez nich odrzucone i wygnane z domu, przemocy w rodzinie – ofiary przemocy w rodzinie (zwłaszcza

kobiety z dziećmi) bardzo często pod wpływem przymusu lub dobrowolnie opuszczają dom bez żadnych środków do życia w obronie przed przemocą ze strony jednego z członków rodziny.

Prognozowane wzrost poziomu bezrobocia oraz wzrost uzależnień mogą być powodem do zwiększania się liczby przestępstw. Bezrobocie może przyczynić się głównie do wzrostu liczby przestępstw w zakresie włamań i drobnych kradzieży, z kolei uzależnienia od środków odurzających (tj. alkohol, narkotyki) mogą być główną przyczyną bójek i rozbojów.

4. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy Świecie na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, wizji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

4.1. MISJA I WIZJA

Źródło: Opracowanie własne OPS Świecie 2015rok

Zespół przygotowujący strategię uznał, że **misja** wyznaczona w poprzednim dokumencie strategicznym: **ŚWIECIE ZAPEWNIĄ MIESZKAŃCOM MOŻLIWOŚCI ROZWOJU OSOBISTEGO I ZAWODOWEGO ORAZ OGRANICZA MARGINALIZACJĘ I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE** jest nadal aktualna i powinna być jedynie uzupełniona o **wizję**, która przyjęła kształt dążeń środowiska lokalnego: Świecie – jednostką administracyjną, nowocześnie zarządzaną, przyjazną rodzinie, zapewniającą wszechstronny rozwój, edukację i aktywność lokalną. Istotnych zmian dokonano na poziomie celów, działań i monitoringu.

Źródła finansowania działań:

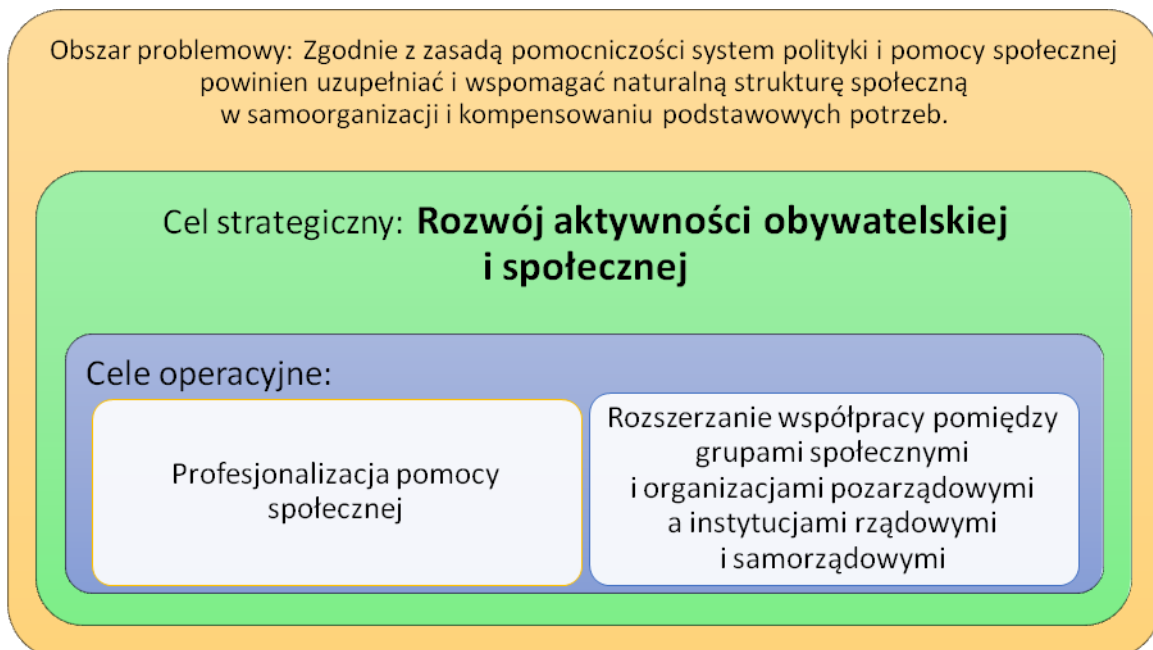
Budżet samorządowy, wojewódzki i centralny (ministerstwo), fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, granty i inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

4.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Graficzna prezentacja obszarów problemowych, wypracowanych celów strategicznych i operacyjnych:

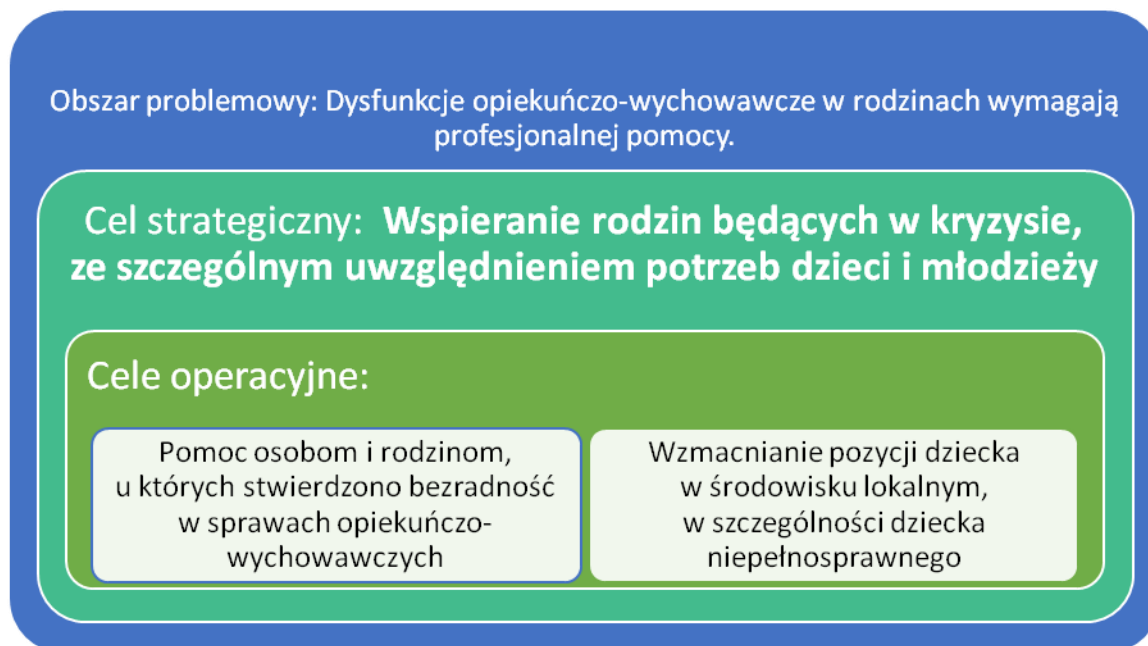
Obszar 1.

Źródło: Opracowanie własne OPS Świecie 2015rok

Obszar 2:

Źródło: Opracowanie własne OPS Świecie 2015rok

Obszar 3.

Źródło: Opracowanie własne OPS Świecie 2015rok

Obszar 4.

Obszar problemowy: W niedalekiej przyszłości znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności nasilają się problemy zdrowotne i zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tych grup odpowiedniej sfery usług wzmacniających i wspierających.

Cel strategiczny: **Budowa zintegrowanego systemu wsparcia seniorów i niepełnosprawnych**

Cele operacyjne:

Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych

Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności

Aktywizacja osób dotkniętych niepełnosprawnością, osób w wieku inwencji starczej oraz osób upośledzonych i zaburzeniami psychicznymi

Źródło: Opracowanie własne OPS Świecie 2015rok

Obszar 5.

Obszar problemowy: Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny: **Rozwój zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień**

Cele operacyjne:

Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień i zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie doświadczającej jednocześnie zjawiska alkoholowego

Źródło: Opracowanie własne OPS Świecie 2015rok

Obszar problemowy 1.:

Zgodnie z zasadą pomocniczości, system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb. Winien zachęcać do aktywności społecznej i obywatelskiej.

Cel strategiczny 1.

Rozwój aktywności obywatelskiej i społecznej.

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja pomocy społecznej.
2. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami samorządowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu poprzez kształcenie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet, plakaty, organizowanie spotkań informacyjnych.
4. Wdrożenie systemu oceny jakości oferowanych usług.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.

2. Wspieranie organizacyjne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
3. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
4. Opracowanie i realizacja rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.
5. Wdrażanie programów aktywności lokalnej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów unijnych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 2.:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagają profesjonalnej pomocy.

Cel strategiczny 2.

Wspieranie rodzin będących w kryzysie, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Wzmacnianie pozycji dziecka w środowisku lokalnym, w szczególności dziecka niepełnosprawnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zintensyfikowanie i rozwój pracy socjalnej oraz asystentury rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, w tym realizację programu dożywiania dzieci i osób niesamodzielnych.
3. Rozwój współpracy z kuratelą sądową.
4. Rozwój sieci świetlic, w tym socjoterapeutycznych, na terenie gminy Świecie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
2. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu bazy lokalowej placówek szkolnych oraz zaplecza sportowego gminy.
4. Opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów unijnych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 3.:

Pogłębiający się obszar ubóstwa stwarza zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych oraz ograniczenia naturalnych funkcji społecznych, prowadząc do ekskluzji społecznej.

Cel strategiczny 3.

Integracja społeczna.

Cele operacyjne:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych.
2. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
3. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zabezpieczenie w budżetach niezbędnych środków finansowych na pomoc dla potrzebujących i utrzymanie działalności usługowej.
2. Współdziałanie z PUP i agencjami ds. zatrudnienia i instytucjami szkolącymi w aktywizowaniu do pracy osób bezrobotnych.
3. Podejmowanie działań w celu zmiany postaw osób ubogich z biernej na aktywną i zwiększeniu ich odpowiedzialności za własne życie m.in. poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Pozyskiwanie środków zewnętrznych, szczególnie z Unii Europejskiej, na realizację projektów mających na celu aktywizację osób bezrobotnych.
2. Tworzenie warunków do wdrożenia różnych form zatrudnienia socjalnego i wspieranego szczególnie we współpracy z PUP i innymi podmiotami.
3. Promowanie i kształtowanie przedsiębiorczych postaw osób bezrobotnych.

4. Współpraca z klubem pracy przy PUP i punktami informacji o szkoleniach i rynku pracy.
5. Promocja i wspieranie rozwoju ekonomii społecznej – zachęcanie do tworzenia Spółdzielni Socjalnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Zabezpieczenie mieszkań socjalnych dla osób o niskich dochodach i lokali zastępczych dla osób eksmitowanych.
2. Zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych szczególnie w okresie zimowym m.in. poprzez dalsze prowadzenie noclegowni dla bezdomnych mężczyzn.
3. Poszerzenie zakresu działań aktywizacyjnych dla osób zagrożonych eksmisją i dotkniętych bezdomnością.
4. Prowadzenie działań informacyjnych dla osób bezdomnych o miejscach, gdzie mogą uzyskać pomoc.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów unijnych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 4.:

Wiek i niepełnosprawność bez wsparcia z systemu pomocy społecznej mogą prowadzić do trwałego wykluczenia społecznego znacznej grupy mieszkańców.

Cel strategiczny 4.

Budowa zintegrowanego systemu wsparcia seniorów i niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
3. Aktywizacja i wsparcie osób upośledzonych i chorych psychicznie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Doskonalenie systemu świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
2. Aktywizacja rodziny i środowiska sąsiedzkiego w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych osób starszych i niesamodzielnych.
3. Podjęcie działań w celu utworzenia na terenie gminy placówek dziennych dla osób starszych (Klub Seniora, Dzienny Dom Pomocy Społecznej) oraz przygotowanie warunków do powołania Gminnej Rady Seniorów.
4. Organizowanie wolontariatu prowadzącego działalność na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Wspieranie różnych form imprez kulturalnych i rekreacyjnych, w których mogą uczestniczyć osoby niepełnosprawne.
2. Organizowanie wolontariatu prowadzącego działalność na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Wspieranie kształcenia integracyjnego w przedszkolach i szkołach.
2. Podjęcie działań edukacyjno-wychowawczych, w szczególności prowadzenia przez szkoły zajęć radzenia sobie ze stresem i emocjami w zakresie ochrony zdrowia psychicznego.
3. Opracowanie gminnego programu promocji zdrowia psychicznego.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów unijnych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 5.

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 5.

Rozwój zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień i zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
2. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Diagnozowanie problemu uzależnień w gminie.
2. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, przemocy i agresji.
3. Wspieranie inicjatyw w zakresie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, w tym dalsze prowadzenie grup terapeutycznych w OPS.
4. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.
5. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób pomagającym uzależnionym i ich rodzinom.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do ogółu społeczności oraz grup ryzyka.
2. Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie przez:
 - a) działalność Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych,
 - b) działalność punktu informacyjnego oraz specjalistów ds. poradnictwa i interwencji.
3. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.
4. Opracowanie i realizacja „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie”.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów unijnych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

4.3. MONITORING I SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII

4.3.1. Monitoring

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

4.3.2. Tryb monitorowania strategii

Do monitorowania i ewaluacji strategii powołany Zarządzeniem nr 34/2015 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu z dnia 2 grudnia 2015 roku, jest Zespół Monitorujący – Ewaluacyjny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świeciu w składzie:

- ✓ Alicja Statkiewicz - przewodnicząca zespołu;
- ✓ Joanna Pauka - sekretarz;
- ✓ Iwona Wamka - członek zespołu;
- ✓ Maciej Chareński - członek zespołu;
- ✓ Anna Ciepłińska - członek zespołu;
- ✓ Dorota Rutyna - członek zespołu;
- ✓ Hanna Kania - członek zespołu;
- ✓ Lucyna Tantlewicz - członek zespołu;
- ✓ Aleksandra Ostrowska - członek zespołu;

- ✓ Sylwia Kryszak - członek zespołu;
- ✓ Izabela Dobrowolska - członek zespołu;
- ✓ Grażyna Nadrakowska - członek zespołu;
- ✓ Magdalena Trzcińska - członek zespołu;
- ✓ Małgorzata Jesionowska - członek zespołu;
- ✓ Katarzyna Manikowska-Plackowska - członek zespołu;
- ✓ Izabela Gackowska - członek zespołu.

W jego skład wchodzi pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej i jednostek podległych.

Zapraszane będą do monitoringu i ewaluacji inne podmioty oraz organizacje pozarządowe realizujące i współdziałające w realizacji strategii.

Zespół Monitorujący - Ewaluacyjny ma za zadanie odbywać posiedzenia przynajmniej raz w roku, a raz na dwa lata dokonać kompleksowego przeglądu dokumentu. Dokonać analizy ewaluacji. Następnie spisać wnioski ustalić plan dalszej pracy i odpowiednio zaprotokółować. Przegląd dokumentu będzie polegał na dokonaniu oceny wdrażania poszczególnych kierunków działań za pomocą siedmiopunktowej skali ocen, którą należy odnieść do każdego kierunku działań zapisanego w strategii. W trakcie oceny każdy z kierunków można ocenić i odnieść go do skali:

- 1 – nie rozpoczęto;
- 2 – zaawansowane prace przygotowawcze;
- 3 – w trakcie powstawania;
- 4 – zapoczątkowane;
- 5 – częściowe wdrożenie;
- 6 – znaczne zaawansowanie;
- 7 – pełne i skuteczne wdrożenie.

Zastosowana jednolita skala umożliwi graficzne przedstawienie wdrażania strategii i odniesienie wskazanych wartości do lat następnych. Ocena punktacji poszczególnych kierunków jest dokonywana w drodze konsensusu. Jeżeli konsensus nie jest w zespole możliwy, ostateczną decyzję podejmuje przewodniczący zespołu.

Doprecyzowanie działalności zespołu winno nastąpić w trybie zarządzenia wydanego przez powołującego zespół.

Zespół może także odnieść strategię do szerokiej gamy wskaźników społecznych, za pomocą których można skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1000 osób,
 - saldo migracji na 1000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

Do poszczególnych obszarów problemowych proponuje się wstępnie następujące wskaźniki:

1. Rozwój aktywności obywatelskiej i społecznej

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 1.:

- 1.1.1. Liczba sporządzonych raportów i analiz/rok do roku;
- 1.1.2. Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy OPS, liczba pracowników OPS;
- 1.1.3. Nakład plakatów ulotek, liczba udzielonych informacji, liczba odsłon strony internetowej OPS;
- 1.1.4. Raport z systemu oceny realizowanych usług.

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 2.:

- 1.2.1. Liczba wspieranych inicjatyw społecznych/nakłady/liczba uczestników poszczególnych imprez i akcji;
- 1.2.2. Liczba szkoleń organizowanych dla organizacji pozarządowych, liczba uczestników szkoleń;
- 1.2.3. Liczba wspieranych inicjatyw pozarządowych/wartość nakładów;
- 1.2.4. Wskaźniki przyjęte w programie;
- 1.2.5. Liczba wdrażanych/przygotowywanych programów aktywności lokalnych.

2. Wspieranie rodzin będących w kryzysie, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 1.:

- 2.1.1. Liczba rodzin objętych pracą socjalną, liczba asystentów;
- 2.1.2. Wartość świadczeń materialnych i finansowych z systemu pomocy społecznej i systemu świadczeń rodzinnych;
- 2.1.3. Liczba rodzin/dzieci/młodzieży objęta współdziałaniem z kuratelą sądową;
- 2.1.4. Liczba sieci świetlic, w tym socjoterapeutycznych na terenie Gminy.

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 2.:

- 2.2.1. Wymiar finansowy i organizacyjny, współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne);
- 2.2.2. Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom;
- 2.2.3. Liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, liczba uczestników;
- 2.2.4. Wskaźniki przejęte w programie.

3. Integracja społeczna

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 1.:

- 3.1.1. Ocena zasobów/liczba innych sprawozdań;
- 3.1.2. Wartość środków przeznaczanych na zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia przez Ośrodek Pomocy Społecznej;

- 3.1.3. Liczba szkoleń/przeszkolonych z zakresu wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 2.:

- 3.2.1. Liczba kobiet/osób objętych pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych;
- 3.2.2. Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania Ośrodka Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych;
- 3.2.3. Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy;
- 3.2.4. Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania w opracowaniu projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia;
- 3.2.5. Wymiar finansowy i organizacyjny wspierania rozwoju ekonomii społecznej/liczba jednostek ekonomii społecznej powstałych na terenie gminy.

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 3.:

- 3.3.1. Liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy poprzez: wsparcie materialne, pracę socjalną, polegającą m.in. na poradnictwie;
- 3.3.2. Liczba osób bezdomnych, którym udzielono schronienia m.in. poprzez współdziałanie z organizacjami pozarządowymi;
- 3.3.3. Wymiar nakładów na działania osłonowe na rzecz osób bezdomnych: m.in. pomoc materialna, rzeczowa, medyczna, poradnictwo specjalistyczne;
- 3.3.4. Liczba udostępnianych informacji, aktualizacji strony internetowej, ulotki.

4. Budowa zintegrowanego systemu wsparcia seniorów i niepełnosprawnych

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 1.

- 4.1.1. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi, liczba opiekunek/ liczba szkoleń dla opiekunek;
- 4.1.2. Wymiar finansowy i organizacyjny aktywizacji rodziny i środowiska sąsiedzkiego w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych osób starszych i niesamodzielnych;
- 4.1.3. Wymiar finansowy i organizacyjny tworzenia dziennej pomocy instytucjonalnej dla osób starszych;
- 4.1.4. Liczba wolontariuszy działających na terenie Gminy.

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 2.

- 4.2.1. Liczba uczestników imprez/nakłady finansowe;
- 4.2.2. Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania i współpraca z innymi podmiotami.

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 3.

- 4.3.1. Liczba uczniów korzystających z kształcenia integracyjnego;
- 4.3.2. Liczba uczestników przeprowadzonych szkoleń;
- 4.3.3. Wskaźniki przyjęte w programie.

5. Rozwój zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 1.

- 5.1.1. Liczba sporządzonych raportów/badań;
- 5.1.2. Liczba kampanii informacyjnych, wysokość nakładów finansowych;
- 5.1.3. Liczba osób objętych działaniem punktu konsultacyjnego;
- 5.1.4. Wysokość nakładów finansowych, liczba osób objętych pomocą;

5.1.5. Liczba szkoleń/uczestników podnoszących kwalifikacje zawodowe osób pomagających uzależnionym i ich rodzinom;

5.1.6. Wskaźniki przejęte w programie.

Wskaźniki kierunków działań do celu operacyjnego 2.

5.2.1. Liczba kampanii informacyjnych, wysokość nakładów finansowych;

5.2.2. Liczba osób objętych pomocą przez Zespół Interdyscyplinarny, liczba Niebieskich Kart;

5.2.3. Liczba szkoleń/uczestników podnoszących kwalifikacje zawodowe;

5.2.4. Wskaźniki przejęte w programie.

4.3.3. Cechy projektów i programów

Strategia rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty OPS-u);
- poprzez organizacje pozarządowe;
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez samorząd stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

W trakcie prac nad dokumentem strategicznym jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego przygotowały karty projektów (sześć), które mogą rozwijać działania zaplanowane w ramach strategii.

Tabela.4.3.1. Projekty wypracowane w ramach prac nad strategią

Nazwa programu	Podmiot	Cel
Aktywizacja osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych w obszarze fizjoterapii i terapii zajęciowej	Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo	Aktywizacja i rehabilitacja
Program profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi	Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Świeciu	Profilaktyka
Razem łatwiej	Zespół Szkół Specjalnych nr 1 w Świeciu	Profilaktyka i integracja
Pozwól być samodzielny	Ośrodek Integracji i Rehabilitacji	Integracja osób niepełnosprawnych
Prowadzenie świetlicy środowiskowej	Stowarzyszenie Osób Bezrobotnych	Integracja społeczna
Rozglądnij się	Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
Pomóż nam i pomóż sobie	Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu	Integracja osób niepełnosprawnych

Źródło: Opracowanie własne.

5. UWAGI KOŃCOWE

Autorzy niniejszego dokumentu dziękują wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do jego powstania – w szczególności za udostępnienie danych niezbędnych do rzetelnej oceny aktualnej sytuacji społecznej. Dokument wyznacza kierunki lokalnej polityki społecznej, która uwzględnia potrzeby każdego mieszkańca niezależnie od jego statusu materialnego i prowadzi do realizacji założonej misji przyjętej w niniejszej Strategii.

Rysunek 5.1. Związek strategii i innych dokumentów programowych lokalnej polityki społecznej

Źródło: Opracowanie własne OPS w Świeciu 2015rok

Realizacja celów zapisanych w dokumencie strategicznym możliwa będzie dzięki wspólnej pracy dotychczasowych koalicjantów oraz nowych sojuszników zainteresowanych działaniami na rzecz mieszkańców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Zbudowana siatka celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań uwzględnia najistotniejsze obszary życia społecznego, które winny być sferą oddziaływania samorządu, by jakość życia mieszkańców gminy ulegała systematycznej poprawie. Samorząd lokalny, jako

kreator lokalnych rozwiązań, poprzez budowę kapitału społecznego swoich mieszkańców, dla nich i przez nich, wzmacnia naturalne sieci wsparcia, wspiera rodzinę w jej naturalnym środowisku, stara się redukować skutki społeczne bezrobocia, ekсклюzy społecznej, bezdomności, uzależnień, włączając w te procesy organizacje pozarządowe jako partnera sprawdzonego i naturalnego.

KIEROWNIK WRAZ Z PRACOWNIKAMI

OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W ŚWIECIU

DZIĘKUJE WSZYSTKIM, KTÓRZY PRZYCZYNIŁI SIĘ DO POWSTANIA

NINIEJSZEGO DOKUMENTU, WYRAŻAJĄC JEDNOCZEŚNIE NADZIEJĘ NA DALSZĄ

WSPÓŁPRACĘ W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY

